וועטער: קלאר און מילדער

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

דאס אידישע ווארט

THE GATEWAY OF THE WEST

THE ISRAELITE PRESS

די איינציקע אידישע צייטונג אין מערב קאנאדע עטאבלירט אין 1910 דערשיינט יעדן טאג

זון אויפגאנג — 6.02. זון אונטערגאנג — 7.02.

Vol. 20, No. 67. Winnipeg, Thur. April 3, 1930. Published daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג

דאנערשטאג ה' ניסן, תר"צ.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY APR 9 1930 ASTOR, LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

קוועבעקער לעגיסלאטור הייסט גוט סעפאראטע אידישע שולן

אידישער שול ביל אנגענומען מיט 52 שטימען צו 5

(ספעציעל פאר "דאס אידישע ווארט")

מאנטרעאל, קווע., אפר. 3 (איטא). — מיט 52 שטימען צו 5 האט די קוועבעקער לעגיסלאטור לעצטן אוונט גוטגעהייסן דעם רעגירונגס ביל, וואס אנערקענט דאס רעכט פון די אידן פונ'ם אינזל פון מאנטרעאל צו גרינדן סעפאראטע אידישע שולן.

—):-:(—

בערלינער פאליציי אנטדעקט געהיימע חתונה פאבריק

בערלין, אפר. 2 (איטא).— די בערלינער פאליציי האט זיך דערוואוסט פון א געהיימער מעטאדע ווי אזוי מזרח-אייראפייאישע אידישע פליכטלינגען וואס האבען נים קיין דאקומענטן, האבן חתונה אויף דער גרעניץ צווישן טשעכאסלאוואקיע און דייטשלאנד.

לויט דער אינפארמאציע פון דער פאליציי פלעגן די דאזיקע פליכטלינגען צופארן צו דער טשעכאסלאוואקישער גרעניץ, דארט פלעגן זיי באגעגענען א טשעכאסלאוואקישער רב מיט א גרייטער חופה וואס מען האט איבערגעצויגן איבער דער דייטשער גרעניץ, און דער רב איז אזוי געווען דער מסדר קדושין פון דעם פארל.

אלע אזעלכע חתונות זיינען פון דער פאליציי דערקלערט געווארן אלס אומגילטיק, און באטריגעריש, ווייל דער דייטשער געזעץ פאדערט אז עס זאלן דורכגעפירט ווערן אויך ציווילע חתונות, א חוץ די רעליגיעזע צערעמאניעס. א מאסע ארעסטן ווערן דערווארטעט אלס רעזולטאט פון דער אויפדעקונג.

593 אידן איינגעוואנדערט קיין ארץ-ישראל אין פעברואר

ירושלים, אפר. 3 (איטא). — פאר דעם חודש פעברואר האבן אין לאנד איינגעוואנדערט 772 אימיגראנטן, איינשליסנדיק 593 אידן. פאר דעם זעלבן חודש האבן פון לאנד אויסגעוואנדערט 240 נפשות, איינשליסנדיק 190 אידן.

—(::)—

"שטיצע פאר ארבעטסלאזע אדער רעוואלוציע" זאגט וויליאם גרין

וואשינגטאן, ד. ק., אפר. 2. — "די רעגירונג פון די פאראייניקטע שטאטן מוז איינפירן א סיסטעם פון שטיצע פאר די ארבעטסלאזע, אדער האבן א רעוואלוציע אויף אירע הענט", — האט דערקלערט וויליאם גרין, פרעזידענט פון דער אמעריקאנער ארבעטער פעדעראציע.

מר. גרין האט זיין באמערקונג געמאכט אזוי, פארביי גייענדיק, ביים פארהער פון דער ארבעטסלאזיקייט קאמיסיע פון סענאט.

פארשטייער פון אלע פארטייען פארדאמען קאמיסיעס באריכט

לארד סעסיל דערקלערט, אז ס'איז אן אומזין צו ריידן וועגן רעוויזיע פון בריטישע פאליטיק אין ארץ-ישראל, ריידנדיק ביי מאסן-פארזאמלונג צום אנדיינק פון לארד באלפור. — ארא בישע פרעסע צופרידן מיטן באריכט

דיילי העראלד ניט צו, אז קאמיסיע האט איבערגעטראפן אירע רעכט

(ספעציעלע טעלעגראמעס צו "דאס אידישע ווארט" פון "איטא")

לאנדאן, אפר. 3 (איטא).— פראטעסטן קעגן דעם באריכט פון דער פאלעסטינער קאמיסיע זיינען אויסגעדריקט געווארן פאקטיש פון יעדן רעדנער אין אלבערט האל לעצטן אוונט, וואו 3 טויזנט מענשן האבן זיך צוזאמענגעקליבן צו ערן דעם אנדיינק פון לארד באלפור. צווישן די רעדנער זיינען געווען פארשטייער פון אלע בריטישע פארטייען, וואס האבן באשטעטיקט ענגלאנדס פארשפרעכונגען דורך דער באלפור דעקלאראציע.

באזונדערס אויסגעשפראכן איז געווען לארד ראבערט סעסיל. ער האט אויסגעדריקט די שארפסטע פארדאמונג קעגן "דער הפקרות" פון איניקע שרייבער און רעדנער, וואס באהאנדלען אזוי לייכטזיניק די אפמאך פארפליכטונגען וועלכע ענגלאנד האט אויף זיך גענומען אין א"י.

לארד ראבערט סעסיל האט פארגעלייענט דעם אריינפיר צום פאלעסטינער מאנדאט אפמאך, און דעם ארטיקל 2 וואס לויטעט : "אזעלכע פאליטישע, אדמיניסטראטיווע און עקאנאמישע באדינגונגען זאלן געשאפן ווערן אין פאלעסטינע, צו פארזיכערן די גרינדונג פון א אידישער נאציאנאלער היים", און ער האט געזאגט:

"די קאמיסיע שלאגט פאר צו מאכן אן אויספארשונג וועגן דער בריטישער פאליטיק אין ארץ-ישראל. איך האב ניט וואס אויסצוזעצן קעגן אן אויספארשונג פון די מעטאדן פון דער פאליטיק, אבער די גרונט פאליטיק קאן ניט אוועקגעשטעלט ווערן אין צווייפל אפילו אויף איין איינציקן מאמענט. מיר קאנען ערן דעם אנדיינק פון לארד באלפור דערקלערנדיק, אז מיר וועלן זיך ניט שפילן מיט גרויס בריטאניעס כבוד".

דר. ווייצמאן, וועלכער איז געווען דער פארזיצער, האט אנגעוויזן, אז מיט א טאג פריער איז געווען דער פינפטער יארטאג פון דער גרינדונג פונ'ם העברייאישן אוניווערסיטעט. א פאסיקע דעקאראציע פאר דעם האל איז געווען פילכאוויסקים א בילד פון דער עפענונג צערעמאניע, מיט באלפור'ן אינ'ם צענטער.

געוועזענער קאלאניאל מיניסטער אמערי האט אנגעוויזן, אז די באלפור דעקלאראציע איז גוטגעהייסן געווארן פון יעדער פארלאמענטארישער רעגירונג, זינט 1917.

לארד מעלטשעט האט געזאגט אז "מען קאן ערן באלפורס אנדיינק אויף דעם בעסטן אופן, ״האבנדיק דעם זעלבן קוראזש און צוטרוי צום דערפאלג פון אונזער זאך, ווי ער אליין. ער האט אונז אינספירירט מיט זיין מוט און גלויבן, און מיר זאלן אים ערן דורך מעשים".

צווישן די אנדערע רעדנער זיינען געווען רבי הערץ און מרס. פיליפ סנאודען.

ארבעטער ארגאן באהאנדלט דעם באריכט

לאנדאן, אפר. 3. — "דער באריכט פון דער קאמיסיע איז געגאנגען הינטער די גרעניצן פון דער קאמיסיעס יוריסדיקציע, וואס האט זיך באשריינקט אויף די באלדיקע אורזאכן פון די אומרוען פון לעצטן אויגוסט", — דערקלערט דער "דיילי הערלד", ארגאן פון דער בריטישער ארבעטער פארטיי. די צייטונג קאמענטירט ווייטער :

"די אידישע אימיגראציע, ווי א פלאן צו פארוואנדלען דאס לאנד פון די אבות אין א אידישער נאציאנאלער היים, האט געבראכט צו א באגעגענונג פון צוויי פעלקער, צוויי רעליגיעס, צוויי ציוויליזאציעס. פון איין זייט שטייען די אידן, פול מיט ענטוזיאזם צו אנטוויקלען דאס הינטערגע-

שטאנענע לאנד און באזעצן מיט זייער פאלק זייער נאציאנאלע היים. פאר די אראבער זעט די באוועגונג אויס צו זיין א געפעהרלאכע אויסלענדישע - אינוואזיע, וואס דראעט זייער לאנד, זייער עקאנאמישן מצב, זייער קולטור. דאס איז פאר זיי א פרעמדער איבערפאל אויף א גרויסן מאסשטאב. זיי האבן מורא, און שרעק איז דער פאטער פון גוואלדטאט.

"אזא קאנפליקט קאן זיך מעגלאך ענדיקן מיט איינעם פון די דריי רעזולטאטן: די ציוניסטישע באוועגונג קאן דורכפאלן און די אידן זאלן זיך צוריקציען; די אידן קאנען ביסלאכווייז ארויסשטויסן די אראבער צו דער צווייטער זייט ירדן, אדער ביידע פעלקער קאנען ביסלאכווייז צוזאמענלעבן זיך און ארבעטן צוזאמען אין פרייגטשאפט".

אויסגעטראכטע פאקטן, מיט צעמישטע געדאנקען וועגן דעם גראנד מופטי און דער אראבישער עקזעקוטיווע".

דער "פאלאשטין" באהאנדלט דר. א. איינשטיינס לעצטע פארשלאגן, און ראט אים, ווי א וויסנשאפטסמאן, ניט צו מישן זיך אין פאליטיק. די אראבער, זאגט ער, ווילן איבערהויפט דערגרייכן זייערע נאציאנאלע צילן, און די אידן שטייען זיי אין וועג. די אראבער פארלאנגען דריי זאכן : א פארלאמענט, א פארבאט צו פארקויפן לאנד צו אידן און צו שניידן צום מינימום די אידישע אימיגראציע, — און די אידן זיינען אונזערע קעגנער אין די דאזיקע פונקטן.

"פאלאשטין" זייער צופרידן מיט'ן באריכט

ירושלים, אפר. 2 (איטא). — די אראבישע צייטונג "פאלאשטין" באגריסט דעם באריכט, דערקלערנדיק, אז ער באשטעטיקט אלץ וואס די אראבישע אדוואקאטן האבן גע'טענה'ט. ער איז באזונדערס צופרידן דערמיט וואס, די קאמיסיע רעקאמענדירט אז די אראבער דארפן קאנטראלירן די אימיגראציע. די צייטונג פאדערט, אז די אימיגראציע זאל איצט אינגאנצן אפגעשטעלט ווערן, ביז א נאציאנאלע רעגירונג אין פאלעסטינע וועט געגרינדעט ווערן.

די אידישע ארבעטער צייטונג "דבר", פארקערט, דריקט אויס די טיפסטע אנטריסונג קעגן דעם באריכט. זי באצייכנט אים ווי א "מיש-מאש פון צעדרייטע אדער

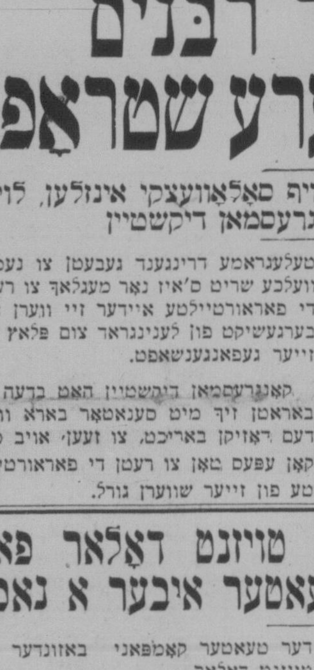

לארד ראבערט סעסיל

לענינגראדער רבנים קריגן שווערע שטראפן

ווערן פארשיקט אויף 10 יאר אויף סאלאוועצקי אינזלען, לויט טעלעגראמע צו קאנגרעסמאן דיקשטיין

וואשינגטאן, אפר. 3 (איטא). — קאנגרעסמאן דיקשטיין האט היינט געקראגן טעלעגראפישע אינפארמאציע, וואס שטאמט פון רוסלאנד, אז די לענינגראדער רבנים לאזאראוו און ניסן נעמינאוו זיינען פאראורטיילט געווארן צו צען יאר געפענגעניש אויף די סלאוועצקי אינזלען. דער גבאי יאסנאגאראדסקי און זיבן ישיבה-בחורים האבן געקראגן צו דריי יאר געפענגעניש אויף די סלאוועצקי אינזלען.

קאנגרעסמאן דיקשטיין ווערט אין דער טעלעגראמע דרינגענד געבעטן צו נעמען וועלכע שריט ס'איז נאר מעגלאך צו רעטן די פאראורטיילטע איידער זיי ווערן אריבערגעשיקט פון לענינגראד צום פלאץ פון זייער געפאנגענשאפט.

קאנגרעסמאן דיקשטיין האט בדעה צו בעראטן זיך מיט סענאטאר בארא וועגן דעם דאזיקן באריכט, צו זעען, אויב מען קאן עפעס טאן צו רעטן די פאראורטיילטע פון זייער שווערן גורל.

בחור'ל מאנט פערציק טויזנט דאלאר פאר פארשפארן אים אין טעאטער איבער א נאכט

ניו-יארק, אפר. 2. — טשארלס עווערעט קאלסאן, 19 יאר אלט, מאנט פון דער מעטראפאליטען אפערא הויז די סומע פון פערציק טויזנט דאלאר שאדנערזאץ, פאר די שרעק וואס ער האט געליטן און פאר די שלעכטע רעזולטאטן פאר זיין געזונט, וואס זיינען געקומען דערפון, וואס מען האט אים פארשפארט אין טעאטער אויף א גאנצער נאכט.

קאלסאן דערציילט אזוי די מעשה : אין דער נאכט פון מארט 8טן, 1928, האט ער באזוכט אין מעטראפאליטען אפערא הויז די אויפפירונג פון "מייסטערזינגער", באצאלנדיק א פאר דאלאר פאר א בילעט. ווען די אויפפירונג האט זיך געענדיקט, איז ער צוזאמען מיט'ן גאנצן עולם געגאנגען צום ארויסגאנג. ער איז אבער פארבליבן דער לעצטער, און איידער ער האט צייט געהאט ארויס פון טיר, האבן זיך די לאמפ מיטאמאל אויסגעלאשן און די טיר האט זיך פארמאכט.

ער איז אזוי פארבליבן אליין אין דער פינסטער אין דעם גרויסן פוסטן טעאטער און ער איז דארט אפגעזעסן א גאנצע נאכט אין גרויסער שרעק, ביז מען האט געעפנט די טירן אכט אינדערפרי. פון דאן אן, זאגט ער, איז ער קראנק און צעבראכן, און ער מאנט ביי דער קאמפאני פערציק טויזנט דאלאר.

זיין פראצעס איז איצט פאר'ן הויכן געריכט. דעם בחור'ס פאטער מאנט פון דער טעאטער קאמפאני באזונדער צען טויזנט דאלאר.

—):-:(—

ווילנער פאליציי פארבאט לעקציע פון משומד, אז אידן באנוצן בלוט אויף פסח

ווילנע, אפריל 2 (איטא).— די היגע פאליציי האט פארבאטן דעם, משומד פרידריך פיסטאל, צו האלטן א לעקציע אין דעם היגן מיסיאנערן זאל, ווייל ער האט געפרעדיקט, אז אידן באנוצן קריסטלאך בלוט אויף פסח.

דער זאל פון די היגע מיסיאנערן איז שוין געווען איבערפולט מיט צוהערער, וועלכע זיינען געקומען הערן דעם מיסיאנער'ס לעקציע, וועגן "פסח ביי אידן", ווען די פאליציי איז אנגעקומען און האט פארבאטן דעם משומד צו ריידן.

—(:-:)—

סאוועט רעגירונג וועט אויסהאלטן 23 שולן אין אידישע קאלאניעס אין קרים

מאסקווע, אפריל 2 (איטא).— 23 שולן אין די אידישע קאלאניעס אין קרים, וועלכע זיינען ביז איצט אויסגעהאלטן געווארן דורך דעם "אגרא-דזשאינט", וועלן אין דער צוקונפט אויסגעהאלטן ווערן דורך דער קרימער סאוועט רעגירונג, לויט א באשלוס וואס דער "סאוונארקאם" רעגירונגס קאבינעט, האט איצט אנגענומען.

פאלעסטינער צייטונגען אויפגעפאדערט צו זיין באזונדערס פארזיכטיק איבער די יום-טובים

ירושלים, אפר. 3 (איטא).— דער שטעלפארטרעטער פון דעם הויפט-סעקרעטאר האט איינגעלאדן אלע רעדאקטארן פון די היגע צייטונגען און האט זיי אויפגעפאדערט צו זיין באזונדערס פארזיכטיק ניט אויפצורייצן קיין געפילן פאר די קומענדיקע דריי וואכן, אין וועלכע עס ווערן געפייערט די יום-טובים פון אלע דריי רעליגיעס.

די רעגירונג, האט ער פארזיכערט, דערווארט ניט קיין אומרוען, אבער די דערפארונג פון פריערדיקע יארן האט געוויזן, אז די שטימונג איז אין אזא צייט אן אנגעשטרענגטע, און די גרעסטע פארזיכטיקייט איז נויטיק.

ירושלים, אפר. 3 (איטא). — פון פיר ירושלים'ער אראבער גע'משפט פאר שיסן אויף א אידישן אווטאמאביל מיט איניקע חדשים צוריק זיינען דריי באפרייט געווארן, און איינער איז פאר'משפט געווארן צו זעקס חדשים טורמע.

בנימין אלישע און ישראל וואלקאוויצקי זיינען דא פאראורטיילט געווארן צו אכט חדשים טורמע און צו דעפארטאציע פאר האלטן ביי זיך פראקלאמאציעס אין וועלכע די אראבער ווערן גערופן צו אן אויפשטאנד קעגן די ציוניסטן און דער בריטישער רעגירונג.

פירער פון בריטיש קאלומביא ליבעראלן וועט אפשר רעזיגנירן

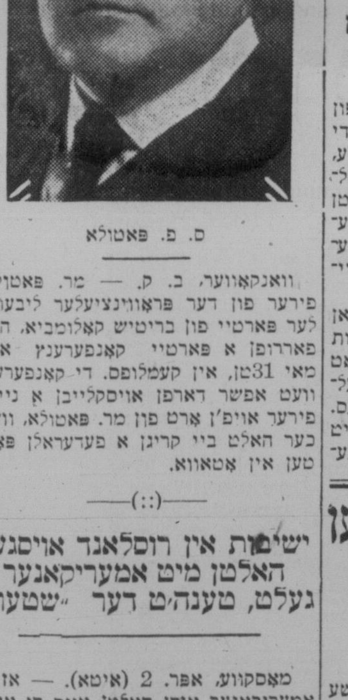

ס. פ. פאטולא

וואנקאווער, ב. ק. — מר. פאטולא, פירער פון דער פראווינציעלער ליבעראלער פארטיי פון בריטיש קאלומביא, האט פאררופן א פארטיי קאנפערענץ אויף מאי 31טן, אין קעמלופס. די קאנפערענץ וועט אפשר דארפן אויסקלייבן א נייעם פירער אויפ'ן ארט פון מר. פאטולא, וועלכער האלט ביי קריגן א פעדעראלן פאסטן אין אטאווא.

—(::)—

ישיבות אין רוסלאנד אויסגעהאלטן מיט אמעריקאנער געלט, טענה'ט דער "שטערן"

מאסקווע, אפר. 2 (איטא). — אז די אמעריקאנער אידן האלטן אויס די אידישע רעליגיעזע אינסטיטוציעס אין רוסלאנד, ווערט דערקלערט אין דער כארקאווער אידישער קאמוניסטישער צייטונג "דער שטערן". די צייטונג ווייזט אן, אז אין דער שטאט אלט-קאנסטאנטין, אין וואלין, ווערט די ישיבה און א גאנצע רייע חדרים אויסגעהאלטן פון אמעריקאנער געלדער.

די צייטונג פאדערט צו ליקווידירן די דאזיקע אידישע רעליגיעזע אינסטיטוציעס דערקלערנדיק, אז צווישן די מיטגלידער פון די דאזיקע אינסטיטוציעס זיינען פאראן ניט בלויז אלטע אידן, נאר אויך בעלי מלאכות און ארבעטער.

כינעזישע צפון ארמייען דערקלערן קריג צו טשיאנג קאי-שעק

פיפינג, אפר. 2. — די מיליטערישע אליאנץ פון צפון האט דערקלערט קריג צו טשיאנג קאי-שעקס רעגירונג אין נאנקין, באשטימענדיק גענעראל יען הסי-שאן פאר דעם הויפט קאמאנדיר פון אלע נאציאנאלע מיליטערישע קרעפטן.

אין א פראקלאמאציע וואס גענ. יען האט ארויסגעלאזן, באשולדיקט ער קאי-שעקן אין דיקטאטארישע טענדענצן, און זיין רעגירונג — אין קארופציע, כאבאר, באנדיטיזם און מארד פון פאליטישע קעגנער. ער רופט פאר דער אויסרייניקונג פון דעם "קומינטאנג" (נאציאנאלע פארטיי) פון פערזענלאכע עלעמענטן און דעם איינפיר פון א געזעצלאכער ערלאכער רעגירונג.

דראג סטאר קלערק געשאסן פון באנדיט

ווס. וויטקאם ערנסט פארוואונדעט לעצטן אוונט, ווען ער שטעלט זיך קעגן באנדיט

וויליאם פ. וויטקאם, 26 יאר, קלערק אין דזשענקינס דראג סטאר, 869 קאקבורן סט., איז געשאסן און ערנסט פארוואונדעט געווארן פון א פארמאסקירטן באנדיט 11 אזייגער לעצטן אוונט. דער באנדיט, וועלכער, ווי מען גלויבט, איז געווען א יונג בחור'ל פון ארום 20 יאר, איז דערווייל שפורלאז פארשוואונדן.

נאך דריי בחורים זיינען געווען אין סטאר, ווען דער באנדיט, מיט'ן פנים פארהאנגען מיט א טיכל, איז אריין אין סטאר, מיט אן אנגעשטעלטן רעוואלווער. דער באנדיט האט זיי אלעמען באפוילן אריין אין דעם הינטערשטן צימער, וואס די דריי בחורים האבן געטאן. וויטקאם האט אבער ניט געפאלגט. ער איז ארומגעלאפן הינטער'ן "קאונטער" אהין און צוריק, און, צום סוף, האט ער געכאפט א צאל ארטיקלען פון טיש און א ווארף געטאן דעם באנדיט אין פנים אריין. דער באנדיט האט דאן אויסגעשאסן, און וויטקאם איז געפאלן א שווער פארוואונדעטער. דער באנדיט איז גלייך אנטלאפן, ניט בארירנדיק דאס געלט פון קאסע.

די בחורים האבן זיך דאן געלאזט לויפן נאך אים, אבער ער איז באלד פארשוואונדן געווארן פון זייערע אויגן.

סאוועט רעגירונג שיקט ברויט קיין קרים, שפייזן קאלאניסטן ביז דעם נייעם שניט

באפעל ארויסגעגעבן ניט צוזאמענשמעלצן אידישע מיט ניט-אידישע קאלאניעס. — שטייערן אויף בעל-מלאכה'ס פארקלענערט און קאנפיסקאציע פון געצייג פארבאטן

אידן האבן פארלארן חשק צו קאלאניזירן זיך

מאסקווע, אפר. 3 (איטא). — די סאוועט רעגירונג האט היינט באפוילן, אז פון צען ביז צוועלף מיליאן פוד שפייז זאל גלייך אפגעשיקט ווערן קיין קרים, צו פארלייכטערן דארטן די לאגע פון די אידישע און פון די ניט-אידישע קאלאניסטן ביז דעם נייעם שניט.

דער באפעל לויטעט, אז קרים מוז קריגן פון די רעגירונגס רעזערוון ניט ווייניקער ווי 150 טויזנט פוד פוראזש אין דריי טעג צייט, און אז אלע פעלדארבעטער זאלן פארזארגט ווערן מיט שפייז.

דער זעלבער באפעל אינסטרואירט מען זאל אינגאנצן אפשטעלן די צוזאמענשמעלצונג פון אידישע קאלאניעס אין קרים מיט ניט-אידישע.

א באפעל איז אויך ארויסגעגעבן געווארן אפצושטעלן די מאנונג פון אומגעהייערע שטייערן פון בעל מלאכה'ס, און ניט צו קאנפיסקירן זייערע געצייג און מאשינען, ווען זיי קאנען ניט צאלן די שטייערן.

דער באפעל באשטעטיקט, אז אפילו איצט קאנפיסקירן נאך לאקאלע סאוועטן די געצייג ביי קוסטארן ניט נאר פאר שטייערן וואס קומען פון זיי, נאר אפילו פאר שטייערן באשטימט פאר קומענדיקן יאר. דער סאוועטישער קאבינעט דערקלערט אזא האנדלונג פאר אומגעזעצלאך.

דער באפעל אינסטרואירט ווייטער צו רעווידירן די שטייערן פאר די פריערדיקע יארן, ארויפגעלייגט אויף הענדלער וואס זיינען געווען מעל-מלאכה'ס, און פאדערט באזונדערס מילדע שטייערן פאר בעל-מלאכה'ס וואס ארבעטן פאר רעגירונגס ארגאניזאציעס.

מאסקווע, אפר. 3 (איטא). — די אידן פון די שטעטלאך פארלירן קאנטיק דעם אינטערעס אין קאלאניזירן זיך אויפ'ן לאנד דעם פרילינג. דאס איז צו זעען פון דעם, וואס די 4,610 נייע אידישע קאלאניסטן וואס האבן געצאלט אנקומען קיין קרים און אוקראינע פון די שטעטלאך דעם פרילינג, ביז אפריל 1טן, זיינען בלויז 1,775 געקומען, ווי עס ווערט היינט באריכטעט.

די דאזיקע מערקווירדיקע דערשיינונג, גלויבט די "איטא", איז א רעזולטאט פון דריי סבות :

1. דער באפעל פון דער סאוועט רעגירונג צוריקצוקערן די דעקלאסירטע זייערע רעכט, האט זייער פיל געענדערט די לאגע פון שטעטל צום בעסערן.

2. די אידן האבן קיין חשק ניט צו קאלאניזירן זיך, אויס מורא פאר דער קאלעקטיוויזאציע.

3. די לאקאלע "אזעט" קאמיטעטן וואס רעגולירן דעם אויסוואל פון די אידן אין די שטעטלאך פאר קאלאניזאציע, ווילן ניט קיין געוועזענע הענדלער. און אזוי האבן זיי ניט געוואלט צו שיקן, ווייל די מייסטע אידן וואס זיינען פארבליבן נאך אין די שטעטלאך זיינען געוועזענע הענדלער.

אנב - אורחא

פון מארק

אידישע אינטערעסן

דאס מאל וועלן מיר זיך דורכשמועסן וועגן :

— ווייץ.

ניין, איך האב זיך ניט גערירט פון זינען פון די גרויסע "היצן" פון די לעצטע עטלאכע טעג. איך בין ברוך-השם ביי מיין פולן פארשטאנד, און איך ווייס וואס איך רייד, ווען איך שטעל אריין "ווייץ" אין דער רובריק פון אידישע אינטערעסן.

ס'איז מער, זאג איך אייך, אידישע אינטערעסן, ווי דער באריכט פון ארץ-ישראל קאמיסיע, ווי די לאגע פון די דעקלאסירטע, ווי די אויפלייזונג פון דער יעווסעקציע אדער ווי דער קריזיס פון דער היגער תלמוד-תורה.

א ראיה — צו וואס כאפט זיך א איד די ערשטע זאך אין די אוונט צייטונגען?

— צו דעם באריכט פונ'ם ווייץ-מארק.

א איד ווייס בעסער וועגן דער ווייץ געדרעטעניש אין ארגענטינע, ווי וועגן דער לאגע פון די אידן אין פוילן. א פרילינג פרעסטל ערגעץ הינטער די הרי-חושך אינטערעסירט אים מער, ווי אנטי-אידישע עקסצעסן אין רומעניע.

ווייל ווייץ שטייט איצט אינ'ם צענטער פונ'ם אידישן לעבן, זינט דער "סטאק מארקעט" איז צעפאלן געווארן אויף שטיקלאך, און האט אונטער זיינע חורבות באגראבן א סך נאציאנאלע אידישע האפענונגען און אספיראציעס.

אין דעם ווייץ מארק הייננט איצט אפ די צוקונפט פון ציוניזם, פונ'ם פוילישן אידנטום, פון די דעקלאסירטע אין רוסלאנד, פון בירא-בידזשאן.

אפילו די עקזיסטענץ פון דער "פרייהייט" הייננט אפ אן ווייץ.

* * *

האבער און גערשטן זיינען אויך אין א געוויסער מאס א צווייג פון דער אידישער עקאנאמיק, אין וועלכע עס הייננט אפ דער וואוילזיין פון אמעריקאנער אידנטום און זיין געלט-געבנדיקע קראפט.

— און פאלגלאך אויך דער גורל פונ'ם גאנצן אידנטום פון גאר דער וועלט, וואס באזירט זיינע באוועגונגען אויפ'ן זאמד פון אמעריקאנער דאלארן.

אבער זיי פארנעמען וועיט ניט דעם חשוב'ן פלאץ וואס ווייץ פארנעמט.

ווייץ איז דער סאמע תמצית, דער קווינט-עסענץ פון אונזער לעבן.

און עס איז דערפאר די טעמע פון אלע שמועסן. און דערפאר זיינען עס די אידן אזוי באהאוונט אין דעם ענין ווייץ, אז זיי ווייסן אפילו וועגן אזעלכע דעטאלן פון פארמעריי, ווי די ווירקונג פון א טריקעניש אויפ'ן וואוקס פון ווייץ און — אויף די ווייץ פרייזן . . .

אומזיסט האבן אויף אונז שונאים אויסגעטראכט, אז מיר אינטערעסירן זיך ניט מיט פארמעריי. אט, אדרבא, ציינט מיר אן וועלכע ס'איז אומה ולשון, וואס זאל זיך מער אינטערעסירן מיט ווייץ ענינים ווי דאס פאלק ישראל!

* * *

ווי אין אלע וויכטיקע נאציאנאלע פראגעס, זיינען דא ביי אונז אויך אין דער ווייץ-פראגע צוויי שארפע, קעגנזייטיקע ריכטונגען :

קורץ-קויפער" און די "לאנג-קויפער".

די ערשטע איז א קאנסערוואטיווע, שיר ניט א רעאקציאנערע ריכטונג. זי איז פאראינטערעסירט און ארבעט פאר גוטע געדעטעניש, פאר גרויסע ווייץ שניטן און — נידעריקע פרייזן.

די צווייטע איז די רעוואלוציאנערע ריכטונג, קעמפט פאר שלעכטע געדעטעניש און — פאר הויכע פרייזן.

און אזוי ווי די רעוואלוציאנערן זיינען ביי אונז אין דער גרעסטער מערהייט, און אזוי ווי דער גורל פונ'ם אידישן פאלק איז בכלל פארבונדן מיט דעם גורל פון די רעוואלוציאנערע ריכטונגען, — איז עס אין אונזערע אינטערעסן אז די צווייטע ריכטונג זאל זיגן.

און אויב דעם רבונו-של-עולם זיינען טאקע די אינטערעסן פון זיין פאלק מנחם-מענדלס אזוי טייער ווי ער האט אונז אלעמאל פארזיכערט, מוז ער אננעמען די תפילות פון די "לאנג-קויפער", און שיקן אויף די פעלדער פרעסט, היצן, טריקעניש, האגלען, מחנות וערים און היישעריקן און אנדערע שלעק.

* * *

און אז פארמעריי וועט אויף אזא אופן דערהויבן ווערן און דאס אידישע פאלק וועט ראטעווען פון דער ווייץ-בערזע זיינע שווערע ווייץ-"מארדזשינס" און וועט נאך מאכן עטלאכע דאלאר פראפיטן, דאן וועלן שוין במילא אלע אנדערע נאציאנאלע, סאציאלע און קולטורעלע פראבלעמען געלייזט ווערן צו דער בעסטער צופרידנהייט פון אלע פאראינטערעסירטע צדדים.

אידן וועלן דאן געבן מיט א ברייטער האנט פאר'ן קרן היסוד, און אז משיח וועט דערזעען ס'ארא טייערע אידן מיר האבן, וועט ער זיך מער ניט קאנען איינהאלטן און וועט קומען.

אידן וועלן געבן געלט פאר דער "פרייהייט" און פאר אנדערע תרי"ג קאמוניסטישע פושקעס, און וועלן אזוי דערנענטערן די סאציאלע רעוואלוציע במהרה בימינו.

אידן וועלן מיט זייערע פעטע ביישטייערונגען ראטעווען די אידישע קולטור פון אונטערגאנג, וועלן אוועקשטעלן אויף זייערע פיס די דעקלאסירטע אידן אין רוסלאנד און די ארויסגעשטויסענע אין פוילן, וועלן אויסבויען בירא-בידזשאן לייזענדיק די אידישע פראגע טעריטאריעל, — און אזוי ווייטער און ווייטער.

אפילו די היגע תלמוד-תורה וועט אפלעקן דערפון א ביינדל . . .

מיט איין ווארט, — ס'ארא גוואלדיקע גבורה עס ליגט אינ'ם ביסל ווייץ, און ווי איינג דער גורל פונ'ם אידישן פאלק איז דערמיט פארבונדן.

א שאד, וואס אונזערע עקאנאמיסטן און פאליטיקער שיינקען אזוי ווייניק אויפמערקזאמקייט דער ווייץ-פראגע : מלמדים, מ'שטיינס געזאגט . . .

THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper of Western Canada.
אידישע ווארט
Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year.
Est. 1910 Phones: 55 409—52 213
Winnipeg Manitoba

האט די קאמיסיע איבערגעטראפן אירע רעכט ?

די אויפגאבע פון דער פאלעסטינער אויספארשונג קאמיסיע איז גע־ווען צו באשטימען, וואס זיינען געווען די באלדיקע סבות פון די אויסברוכן פון לעצטן אויגוסט, ווער איז געווען דער אנגרייפנדיקער צד, און וואס עס קאן געטאן ווערן אויסצומיידן ענלאכע אויסברוכן אין דער צוקונפט.

עס איז פארשטענדלאך, אז עס איז שווער צו ריידן וועגן די קאנ־פליקטן אין ארץ־ישראל ניט באריהרנדיק די אלגעמיינע פאליטיק פון לאנד. ווען עס וואלטן אין לאנד ניט איינגעוואנדערט קיין אידן, וועלן מיר זאגן, וואלטן קיין קאנפליקטן פון דעם כאראקטער ניט געווען. אבער די קאמי־סיע איז פארט געווען באגרעניצט צו דער איינגערער אויפגאבע צוליב 2 טעמים : ערשטנס, האט די רעגירונג ניט איינמאל באטאנט איר באשלוס, אז זי האט ניט בדעה צו ענדערן איר גרונד פאליטיק, צו וועלכער זי איז פארפליכטעט דורך אן אינטערנאציאנאלן אפמאך, און, צווייטנס, ווייל א קאמיסיע פון געוויינלאכע מענשן, וואס זיינען ניט קיין עקספערטן אין די באזונדערע פראגעס, קאן ניט פאנאנדערקלייבן זיך ווי געהעריק אין די פארשיידענע קאמפליצירטע פראבלעמען פון לאנד, — פאליטישע עקא־נאמישע און נאציאנאלע.

די קאמיסיע האט טאזוי געדארפט דערפילן בלויז די פליכטן פון א געוויינלאכן געריכט, וואס הערט אויס די טענות פון ביידע צדדים און די באווייזן פון די עדות, און גיט ארויס אן אורטייל, ווער איז שולדיק, — ניט גריבלענדיק זיך אין די סאציאלע, עקאנאמישע און פאליטישע סבות, וואס פירן צו פארברעכנס בכלל. ווי א געריכט האט די קאמיסיע געקאנט אויך מאכן געוויסע רעקאמענדאציעס, אין די גרעניצן פון דער עקזיסטירנדיקער ארדענונג.

די קאמיסיע איז פון אט די גרעניצן ארויסגעגאנגען, זי האט אי־בערגעטראפן אירע יורידישע רעכט, און האט זיך אזוי אוועקגעשטעלט אויף א גליטשיקן באדן, באריהרנדיק פראגעס פון וועלכע זיי האבן קיין אנונג ניט און מאכנדיק רעקאמענדאציעס אויפ'ן סמך פון אויבערפלעכלא־כע באאבאכטונגען.

ווי אזוי האט עס א קאמיסיע פון ניט-פאך-מענשן געקאנט, למשל, קומען צום באשלוס, אז אין ארץ־ישראל איז מער ניטא קיין לאנד פאר אגריקולטורעלע ישובים ? איז דאס סיידן א פראגע פון אויסהערן עדות אדער באשליסן מיט א מערהייט שטימען ?

דאס איז דאך א פראגע פאר עקספערטן, — און אפילו ניט פאר פא־ליטישע, נאר פאר אגריקולטורעלע עקספערטן. אידישע אגריקולטורעלע עקספערטן ווייזן אן אויבנאויף אויף דעם פוסטן ים-ברעג פון עמק השרון, וואו מען קאן קאלאניזירן צוואנציק טויזנט פאמיליעס, ניט באריהרנדיק קיין איין אראבער.

אידן וואלטן אפשר נאך געקאנט אנצייגן אויף טויזנטער אקער זומ־פען און זאמדן, וועלכע וואלטן, אין דער מיינונג פון די לאנדאנער קאמי־סיע מיטגלידער, אויף גארנישט ניט געטויגט, און וואס זיינען פאר די אראבער געווען א קוואל פון טראכאמע און מאלאריע, — און זיינען דאך פון די אידן פארוואנדלט געווארן אין געזונטע, פרוכטבארע ישובים.

און ניט ווייניקער איז די מערהייט פון דער קאמיסיע אראפ פון וועג, ווען זי האט אוועקגעשטעלט אין איר באריכט אויף אן אויבנאניקן פלאץ די טענה, אז אראבישע פויערים זיינען אראפגעווארפן געווארן פון זייער לאנד און עס איז אזוי געשאפן געווארן א געפערלאכער, לאנדלאזער, אומצופרידענער עלעמענט. אפשר זיינען דא געציילטע פאלן אזעלכע, מיט וועלכע די אראבישע אגיטאטארן באנוצן זיך אין א גרויסער מאס, אבער קיין גרינדלאכע פראבלעם איז דאס זיכער ניט. די אמת'ע אויפגאבע פון דער קאמיסיע וואלט גאר געדארפט זיין אנצווייזן, ווי אגיטאטארן בלא־זען בייזוויליק פאנאנדער אינדיווידועלע פאלן פאר זייערע פאליטישע און אנדערע צוועקן.

מיר שיינקען באזונדער אויפמערקזאמקייט צו אט דעם טייל פון דער קאמיסיעס באריכט, ווייל אט דער פונקט איז באזונדערס מיסברויכט געווארן פון פארשיידענע שונאים פון די ציוניסטן. דער אמת איז, — ווי דר. וויצמאן האט דערקלערט, — אז פאר די לעצטע צען יאר זיינען בלויז 750 אראבער אראפגעזעצט געווארן פונ'ם געדונגענעם לאנד, און פאקטיש זיי אלע זיינען מיט דער הילף פון אידישן געלט איינגעארדנט געווארן אויף אייגענע באלעבאטישקייטן. פאר די מייסטע פון זיי איז דאס זיכער געווען א דערלייזונג פון זייער דורות-לאנגער שקלאפעריי ביי די עפענדי'ס.

דער קאמיסיעס באריכט איז פאר דער רעגירונג ניט בינדענד, — באזונדערס דארטן, וואו זי איז איבערגעטראטן איר יורידיקציע. מיר האבן דערפאר ניט איבעריקס וואס צו באאומרואיקן זיך וועגן דער ווירקונג וואס די דאזיקע רעקאמענדאציעס קאנען האבן. די אידישע פארשטייער דארפן בלויז מאכן קלאר פאר דער רעגירונג די פונקטן, וואו די קאמיסיע האט געמאכט, אין זייער מיינונג, גראבע פעלערן.

אמעריקאנער פארמערס אויפגעפאדערט צו זייען ווייניקער ווייץ

שוין פאר א לייגערער צייט גייט אין אמעריקע אן די באוועגונג צו פארקלענערן די ווייץ-פראדוקציע אין לאנד. מען פילט דארטן, אז דאס וואס דער פארמער היינגט אפ מיט זיין עקזיסטענץ אין זייער א גרויסער מאס אן באדינגונגען פון אן אויסלענדישן מארק, ווירקט זייער שווער אויף זיין לאגע, און ער דארף זיך דערפאר מער קאנצענטרירן אויף די פראדוקטן, וואס געפינען א מארק אין לאנד גופא, — ווי פלאקס, למשל.

די איצטיקע געדריקטע לאגע אויפ'ן ווייץ מארק, וואס רופט זיך אזוי שווער אפ ניט נאר אויפ'ן ווייץ פארמער, נאר אויך אויף די קער־פערשאפטן וואס האבן זיך געשטעלט פאר אן אויפגאבע אפצושוואכן די ווירקונג פונ'ם קריזיס אויף דעם פארמער, — האט איצט באוואויגן א צאל עקאנאמיסטן אין די פאראייניקטע שטאטן אנצופירן אן ענערגישע פראפא־גאנדע צו פארקלענערן דעם שטח פארזייט דאס יאר מיט ווייץ. די פאר־מערס, זעט אויס, באציען זיך סימפאטיש צו דער דאזיקער באוועגונג.

ביי אונז אין קאנאדע איז ביז איצט געווען דער אידעאל — וואס גרעסערע ווייץ שטחים. אין דער ליניע איז געגאנגען די גאנצע פאליטיק פון דער רעגירונג, איינשליסנדיק איר אימיגראציע פאליטיק. דער קאנאדער ווייץ-פארמער איז אזוי אפשר אוועקגעשטעלט געווארן אין אן ערגערער לאגע, ווי דער אמעריקאנער : דער אינערלאכער ווייץ מארק דא איז דאך א סך מער באשרייינקט, און דער קאנאדער פארמער היינגט מער אפ פונ'ם עקספארט, ווי דער אמעריקאנער.

ביי אונז וועט די דאזיקע פאליטיק איצט אויך מוזן געענדערט ווע־רען. פארמערס וועלן מוזן אנשטרייגגען זיך מער אויף פראדוקטן וואס הא־בען אן אינערלאכן אפזאץ, און די פאליטיק פון דער רעגירונג דארף גיין אין דער ליניע פון אויסברייטערן דעם לאקאלן מארק פאר דעם פארמערס פראדוקטן דורך א גרעסערער אינדוסטריעלער אנטוויקלונג און דעם וואוקס פון דער שטאטיקער געברויך באפעלקערונג.

א אידישער גענעראל אונטער ניקאליי דעם צווייטן

א אידישער יונגערמאן שמד'ט זיך און ווערט א גענעראל אין דער רוסישער ארמיי. ווידמעט זיין בוך דעם ציוניזם און דעם אידישן נאציאנאל פאנד. אידישע קריוודעס און אידישע גבורות באשריבן ביי גענעראל ברוסילאוו.

פון א. פ.

קאפיטלען פון דעם אידישן לעבן אין רוסלאנד מיט פופציק יאר פאר דער מלחמה ענטהאלטן "די נאטיצן פון א אידישן גענעראל וועלכע זיינען אקארשט פארעפנטלעכט געווארן אין פאריז אין רוסיש ביי גענעראל ה. מ. גרוליעוו. א היבש ביסל איז געשריבן געווארן איבער די אידן אין רוסלאנד אין די צוויי לעצטע צענדליק יארן פון פאר דער מלחמה. דאס אידישע לעבן איז שוין אבער דאן גע־שטאנען אונטער'ן איינפלוס פון דעם אויפגייענדן ציוניזם, אידישן נאציאנא־ליזם און דעם אידיש זעלבסטבאוואוסט־זיין. פאר א יונגערמאן אין יאר 1860 וועלכער איז דערצויגן געווארן אויפ'ן חו־מש, תנ"ך און תלמוד, אבער וועלכער האט פארלארן זיינע רעליגעזע איבער־צייגונגען, וואס איז געשטאנען אין וועג פון גענעראל גרוליעוו, אדער ווי ער האט דאמאלסט געהייסן פשוט גרוליעוו, א 20 יאריקער יונגערמאן, וועלכער האט אין זיין שטעטל פאר פאר זיך קיין תכלית ניט געקאנט זעען, איז די באשטרעבונג אויפגענומען צו ווערן אין דער מיליטערי־שער שולע, געווען גענוג כדי זיך "אפצו־זאגן" פון זיין אמונה. און פון דאן הויבט זיך אן גרוליעוו'ס קאריערע אלס סאל־דאט.

צו ווערן פון א איד א גוי היינטיקע צייטן שיינט גארניט קיין לייכטע זאך צו זיין. ס'איז נישט גענוג זיך אפצו'טובל'ען און גיין אין קיהכע כדי צו ווערן אויס איד. ס'איז פיל מער קאמפליצירט ווי ס'איז געווען דער ענין אינמיטן פון דעם ניינצענטן יארהונדערט. די אויפפאסונג פון ווארט "איד" איז דאמאלסט געווען אנדערש כיי ביי די גויאים און סיי ביי די אידן גופא. רעליגיע איז געווען מיט א יאר זיבעציק צוריק דער איינציקער אונטערשייד צווישן איד און גוי פון זעל־בען לאנד.

אזוי ווייניקסטנס גלויבט גענעראל גרו־ליעוו : די ערשטע צוואנציק יאר פון זיין לעבן איז ער געווען א איד און די ווייטערדיקע פופציק יאר פון זיין לעבן איז ער געווען א רוס. אמת, טאקע, ווען עס קומט א דרייפוס פראצעס קלאפט אים שטארק אין הארצן און עס ווילט זיך אים צו צייגן די עקזיסטירנדע "בלוט־פארוואנדשאפט" אבער ניין — ער שווייגט. ער שווייגט ביים ביילים פרא־צעס, ער שווייגט ביי די פאגראמען נאך דער יאפאנישער מלחמה; ער דערמאנט די אלע ענינים וועלכע וועלן בילדן פאר די קומענדיקע דורות דאס בלוטיקע קא־פיטל פון רוסיש-אידנטום, נאר פאראי־בערגייענד, מיט אייניקע ווערטער.

אידישער באוואוסטזיין און אידישער שטאלץ איז פאר'ן גענעראל א פאלשטענ־דיקער אומבאגרייפלאכער געדאנק. ער דערציילט אליין אז זיינע א קרובה, א אידיש קינד וועלכע האט זיך ניט גע־וואלט אפ'שמד'ן, איז געקומען קיין פע־טערבורג זיך לערנען אין דער קאנסער־וואטאריע. צו באקומען וואוינרעכט אין פעטערבורג איז נאטירלאך ניט געווען א לייכטער ענין, נאר פאר א פאר יאר האט זי זיך ווי עס איז דורכגעדרייט. גראד'ע אבער, א יאר איידער זי האט געענדיקט די קאנסערוואטאריע וויל מען זי ארויס־שיקן.

פאלקאווניק גרוליעוו — און אפיצער פון גענעראל־שטאב און א קרוב פון דער אידישער מיידל, גייט צום פאליציי־שעף זיך אויסבעטן פאר זיין קרובה אז מ'זאל איר לאזן בלייבן נאך איין יאר אין פע־טערבורג ביז זי וועט ענדיקן איר שטו־דיאום. דעם פאליציי שעף גלויבט זיך ניט אז א פאלקאווניק זאל האבן א אי־דישע קרובה און מיט א שמייכל אויפ'ן פנים ווינקט ער צום פאלקאווניק, ווי איינער זאגט : איך ווייס וואס פאר א "קרובה" זי איז דיינע . . . ביים "אידי־שען גענעראל" איז רעכט אויך אויף דעם אופן צו פארזיכערן פאר זיין קרובה וואוינ רעכט אין "זיין" פעטערבורג.

נאך דער יאפאנעזישער מלחמה האט ארגאניזירט די "געזעלשאפט צו העלפן קריגס־פארוואונדעטע" א וואוילטעטיקע אונט. כדי צו דערוועקן ביים עולם רח־מנות, האט מען דורכ'ן זאל דורכגעטרא־גען א צאל פארוואונ־דעטע סאלדאטן אויף בעטלאך. צווישן זיי האט זיך אויך געפונען א אידישער סאלדאט וועלכער האט דערקאנט דעם פאלקאווניק גרולי־עוו אונטער וועלכן ער האט געדינט אין יאפאנעזישער מלחמה. ער ברעכט אויס אין א געוויין און דערציילט זיין פאל־קאווניק אין דער אנוועזנהייט פון דעם גאנצן עולם אז זיין מוטער, ווען זי האט זיך דערוואוסט אז איר זון איז שווער פארוואונדעט און פארקריפלט געווארן, האט זי צוזאמענגעקליבן די לעצטע פאר גראשן און איז געקומען קיין פעטערבורג צו זעען זיך מיט אים. נעכטן האט מען איר אבער ארויסגעשיקט פון פעטערבורג ווייל זי, אלס א אידישע פרוי, האט ניט קיין וואוינרעכט אין דער רוסישער הויפט שטאט. דער עולם איז שטארק גע־רירט געווארן און דער "אידישער גענע־ראל" לויפט ארויס פון זאל "כדי זיך ניט צו צעוויינען". — דאס איז אלץ וואס גענעראל גרוליעוו האט צו דערציילן וועגן דעם אינצידענט אין זיינע זכרונות. ער פארטיידיקט דעריבער די אידן וועלכן האבן ניט גערן געוואלט גיין דינען אין דער רוסישער ארמיי און פארגיסן זייער בלוט פאר זייער פאטערלאנד.

אידיש - שטאלץ, אידישע גבורה, אר־בעט פאר'ן כלל - ישראל וועלכע אנדע־רע "משומדים" האבן ארויסגעוויזן, איז די גאנצע נאטיצן פון דעם גענעראל ניט צו זעען. ער האט זיך גע'שמד'ט אין די אינטערעסן פון זיין פערזענלאכער קא־ריערע און "אויס איד".

ערשט נאכדעם ווי ער האט אפגעלעבט א יאר זיבעציק, דערמאנט ער זיך אין זיין אידישקייט און אין זיין קינדהייט, אין א אידישן טאטע - מאמע, און אין א דור מיט מלמדים. אין צייטן ווען ער האט אפילו געדרוקט שירים אין "המליץ" און אין אנדערע העברייאישע צייטונגען פון יענע צייטן.

א איד — א גענעראל אין דער רוסי־שער ארמיי אונטער ניקאליי דעם צוויי־טען. א איד א קאמענדאנט פון איינע פון די וויכטיקסטע פעסטונגען אויפ'ן דייטשן פראנט — בריסק־ליטאווסק, איז א זעלטנהייט. מעמוארן פון אזא איד וואלט כדאי געווען צו לעזן. לײדער איז אבער ווייניק, גאר ווייניק אידישקייט אין דעם לעבן פון גענעראל גורליעוו דעם מי־ליטער - מאן. פון צוויי טיילן באשטייט זיין בוך. אין דעם ערשטן טייל בא־שרייבט ער זיין יוגנט אין דער אידישער סביבה; ווען ער קומט צום צווייטן טייל פארגעסט ער אבער די אידן און זיין אי־דישקייט כמעט אינגאנצן, און פון דעם אידישן שטאנדפונקט פארלירט דער טייל יעדן ווערט.

פון בוך גופא באקומט מען ניט דעם איינדרוק אז דער גענעראל איז א חוזר בתשובה. דורכגעלעבט מלחמה און א רע־וואלוציע א "שנוי הערכים" אין דעם גאנ־צען וועלט לעבן, פארוואגלט פון דעם פראכט און גלאנץ פון דעם פעטערבור־גער מיליטערישן לעבן און איז דאך פאר בליבן דער זעלבער רוסישער סאלדאט.

פאר'ן אידישן פאלק, פאר דעם א דיינק פון זיינע עלטערן ווידמעט ער זיין בוך. פאר'ן ציוניזם ווידמעט ער דעם רווח פון דעם בוך, וועלכער זאל גיין לטובת דעם אידישן נאציאנאל פאנד, אדער ווי דער מחבר שרייבט מיט רוסישע אותיות "פאר'ן" קרן קימת לישראל" . . .

מיט מער הארץ און מיט מער פאר־שטענדעניש איבער דער לאגע פון דעם אידישן סאלדאט אין רוסלאנד דערציילט גענעראל ברוסילאוו אין זיינע מעמוארן, וועלכע זיינען איצט דערשינען אין דייטש. ער אנטלויפט ניט ווייל ער וויל וויינען — ווי דער אידישער גענעראל גרוליעוו טוט — ער רעאגירט. אלס פי־רער פון דעם גאנצן רוסישן פראנט אויפ'ן עסטרייכישן געביט קאן ער ניט, און וויל אויך ניט צוזעען דעם אומרעכט וועלכער ווערט באגאנגען קעגן די אידן. די שווי־דערהאפטע באהאנדלונג פון די אידישע סאלדאטן אין פארגלייך מיט די ניט אי־דישע. און ניט קוקנדיק אויף דעם אלעם האבן זיך נאך געפונען אידן וועלכע זיי־נען מיט לייב און לעבן געווען איבערגע־געבן צו דער פארטיידיקונג פון זייער לאנד.

אט דערציילט דער גענעראל ברוסילאוו איז פאר אים פארגעפירט געווארן איינ־מאל א אידישער סאלדאט וועלכער איז דורך זיין אפיצער באצייכנט געווארן אלס דער העלדישסטער סאלדאט אין זיין רע־גימענט. ער איז פאקטיש געווען אויפ'ן פראנט זינט די מלחמה האט זיך אנגע־הויבן און איז שוין דריי מאל פארוואונ־דעט געווארן. יעדן מאל אבער, אזוי גיך ווי די וואונדן האבן זיך אויסגעהיילט פלעגט ער פרייוויליק זיך צוריקקערן צו דעם פראנט. אלס אויסצייכענונג האט ער געהאט פיר מעדאלן און דערביי האט זיך זיין קאמאנדיר ניט געקאנט ענטשליסן צו געבן אים דעם "קרייץ פון הייליקן גע־ארג", ווייל מיט אזא אויסצייכענונג קאן ער מער קיין פשוט'ער סאלדאט ניט בלייבן און מען וועט אים מוזן מאכן פאר אן אונטער אפיצער. ווי קאן אבער געמאלט זיין צו דערהויבן א אידן אין דער רוסישער ארמיי צום אונטער אפיצער ראנג . . .

ברוסילאוו, אויסהערנדיק די "פראב־לעם" האט אליין באשלאסן צו באערן דעם אידן מיט'ן "קרייץ פון הייליקן גע־ארג" און דערביי אים, אויפ'ן רוסישן שטייגער, אומארמט און געקושט אין דער אנוועזנהייט פון אלע סאלדאטן.

היינט נאך א געשיכטע מיט א גע־שמד'טן אידן וועלכער איז צוליב העל־דישע מעשים דערהויבן געווארן צום אפי־צער ראנג און האט נאך געדארפט בא־קומען אלס העכערע אויסצייכענונג דעם ארדן פון הייליקן וולאדימיר. היינט שטעלט זיך פאר די פארלעגנהייט פון דעם קאמאנדיר, ווען דורכקוקנדיק די דא־קומענטן פון דעם העלד, שטעלט זיך גאר ארויס אז ער איז גע'שמד'טער איד. וועגן אן ארדן פון הייליקן וולאדימיר קאן שוין גאר קיין רייד ניט זיין; די פראגע שטייט נאר צי מ'קאן א געטויפטן אידן לאזן אלס אן אפיצער און מוז אים ניט דעגראדירן צום אונטער אפיצער . . . אונטער אזעלכע אומשטענדן צו זיין א סאלדאט אין דער רוסישער ארמיי, איז ברוסילאוו מודה, איז געווען ווייניק וואס אנגענעם, און אויב אידן האבן ניט גע־וואלט גיין דינען איז דאס גאר קיין וואונ־דער ניט.

אביסל איז אבער שווערלאך צו פאר־שטיין ווי אזוי א גע'שמד'טער איד ווי גורליעוו האט געקאנט דערהויבן ווערן צום ראנג פון גענעראל, אויב מ'האט געוואוסט אז ער איז א גע'שמד'טער איד. אויב אבער מען האט ניט געוואוסט — און דאס איז מסתמא געווען אזוי, פארלירט זיין "קאריערע" יעדווידן אינטערעס, ווייל מיר האבן דאן אזוי צו טאן מיט דעם נידריקסטן טיפ פון משומד — דער וועלכער פארקויפט זיין נשמה פאר זיין קאריערע.

("איטא")

פון אידישן ביכער-מארק אין א"י

ש. ערנסט

(פון אונזער ארץ־ישראל'דיקן מיטארבעטער)

כל כתבי ש. בן - ציון (תרנ"ג־תרפ"ח) מוגהים וערוכים מחדש ע"י המחבר ספר ראשון. הוצאה "דביר", תל־אביב, תרפ"ח.

די שריפטן וואסליגן פאר אונז דארף מען באצייכענען ווי א וויכטיקע דער־שיינונג. ש. בן - ציון איז איינער פון די דערציילער, וואס זיינען געקומען אלס אן אנזאג פון דער פארשטארקונג פון אונ־זער ליטעראטור. ער איז איינער פון די ווייניקע דערציילער, וואס גייען אין די וועגן פון מענדעלע' ס שילדערן. דער לעבנס ארט און די שפראך איז ביי אים מענדעלע־ארטיק. יעדע לעבנס-געשעעניש, וואס ער שילדערט, האט, אזוי ווי ביי מענדעלע'ן, טיפע ווארצלען אין דער סביבה פון דער אידישער שטעטל, אבער צוזאמען מיט אים איז ער אייגנארטיק, ספעציפיש - און זיין ספעציפיש - קינסט־לערישער געשטאלט איז קאנטיק אין יע־דער דערציילונג.

און אין דעם באשטייט דער באזונדע־רער ווערט פון די דערציילונגען, וואס ליגן פאר אונז. זיי זיינען ניט קיין לייכ־טע, נאר פאדערן פון דעם לעזער וואג־זאמקייט און דאס אריינטאן זיך אין ליי־ענען, הגם די וועלט, וואס ער שילדערט, אנטפלעקט זיך פאר אונזערע אויגן דורך איינפאכע קינסטלערישע מיטלען, אן בא־זונדערע דריידלענישן און סטיליסטישע קונצן.

ספר איוב: מפורש ע"י אברהם כהנא. תל - אביב. הוצאה "מקורות", תרפ"ח.

נאך א לאנגער הפסקה פון 15 יאר איז אין ארץ־ישראל באנייט געווארן די תנ"ך אויסגאבע פון אברהם כהנא, וואס האט א גרויסע באדייטונג.

ווי באוואוסט, איז געווען א צייט, ווען אידן האבן געשריבן קאמענטארן צום תנ"ך. דאס איז געווען ניט נאר אין דער צייט, ווען ס'האבן זיך אנטוויקלט די אי־בערזעצונגען (תרגומים) און מדרש - לי־טעראטור, נאר אויך נאכדעם, אין דער צייט פון מיטלאלטער און אין דער רע־נעסאנס עפאכע, זיינען אידן געווען די ספעציאליסטן צו אלץ, וואס איז שייך צו דער תנ"-וויסנשאפט. אבער אין פא־ריקן יאר - הונדערט איז געקומען א גרוי־סע ענדערונג און דער געביט איז אינגאנ־צען אריבער צו די קריסטלאכע געלערנטע וואס האבן אויפ'ן תנ"ך ארויפגעלייגט זייער שטעמפל.

עס איז דעריבער צו באגריסן דעם אויפטו פון פראפ. א. כהנא ארויסצוגעבן דעם תנ"ך מיט א וויסנשאפטלאכן קא־מענטאר לויט דער היסטארישער פאר־שונג און וויסנשאפטלאכער קריטיק. דאס בוך, וואס איז איצט ארויסגעגעבן גע־ווארן, שטייגט אריבער די אנדערע ספ־רים, וואס זיינען ארויס פאר דער מלחמה. אויב אין די פריערדיקע פרושים פלעגט ער נאר דער עיקר'שט געבן דאס, וואס איז באנייט געווארן אין די קריסטלאכע פארשונגס שולן, האט ער אין דעם איצ־טיקן קאמענטאר אויך געבראכט די פאר־שיידענע פירושים פון אונזערע פארצייי־טיקע פרשנים, וואס פון זיי זעען מיר, אז זיי האבן געהאט א באזונדערן קוק אויף דעם ספר איוב, אויף זיין צייט, אינהאלט און סטיל. דאס בוך איז אן א ספק זייער א גרויסער געווינס אין דער נייער העב־רייאישער ליטעראטור און טאר ניט פעלן ביי קיין העברייאישן לעזער *).

משורר וארם. על שירתו של אלכסנדר בלוק, הוצאת "תומר". תל - אביב, תרפ"ט.

די שיינע קריטישע ארטיקלען פון אלי־שבע וועגן דעם רוסישן רעוואלוציאנערן שרייבער, וואס האבן זיך געדרוקט אין דעם 21טן און 22 טן באנד פון "התקו־פה", זיינען איצט ארויס אין א באזונדע־רער אויסגאבע אן קיינע ענדערונגען. אלישבע'ן איז אין דעם געלונגען צו געבן אן ארומנעמענדיקן באגריף איבער דעם דאזיקן דיכטער, וואס האט צוגעשמידט דעם לעזער צו די קאשמאר - בילדער אין זיין פאעזיע.

אגב, איז כדאי צו באצייכענען, אז אלכסנדר בלאק האט א באזונדער מזל אין אונזער ליטעראטור. זיין פאעמע "צוועלף" איז צוויי מאל איבערגעזעצט געווארן ביי אונז : דאס ערשטע מאל איז עס געווען געדרוקט אין ברענער'ס "אדמה" אין דער איבערזעצונג פון דעם יונגן דיכטער טאל, און איצט איז עס אויך דאס ניי געדרוקט געווארן אין "כתובים" אין דער איבער־זעצונג פון א. שליאנסקי.

הרב י. ח. אלקלעי מאת י. גור־ארי. הוצאת "אמנות". תל־אביב, תרפ"ת.

אין דער געשיכטע פון ציוניזם און חבת - ציון געפינען מיר, אז עס זיינען פאראן א סך גרויסע מענשן, וואס האבן אויפגעטאן פיל פאר'ן ציוניזם און זיי זיינען פארגעסן געווארן. איינער פון די פארגעסענע איז הרב ר' יהודה אלקלעי, וואס ביז היינטיקן טאג איז נאך ניט אפ־געשאצט געווארן זיין באדייטונג פאר'ן ציוניסטישן געדאנק, ניט קוקנדיק אויף דעם, וואס ער איז געווען איינער פון די ערשטע, וואס האבן אויסגעטראטן דעם וועג פאר'ן פאליטישן ציוניזם. עס איז דעריבער צו באגריסן דעם פרוב פון גור־אריה צו געבן פאר'ן לעזער די לעבנס געשיכטע פון דעם דאזיקן וואונדערלאכן רב, וואס האט גע'חלומ'ט וועגן דער פא־ליטישער און נאציאנאלער אויפלעבונג פון דעם אידישן פאלק נאך מיט אכציק יאר צוריק, און אין זיינע ספרים "גורל לה'", "מבשר טוב", "שיבת - ציון" האט ער געפרובט פארלייגן א פלאן עס צו פאר־ווירקלאכן.

*) כדי די לעזער וואס ווילן אים קוי־פען זאלן אים קאנען באקומען, גיב איך דא דעם אדרעס : פראפ. א. כהנא, נחמני סטריט1, תל - אביב.

מיינע פערציק יאר לעבן
— און —
:: צוואנציק יאר רבנות ::

פון הרב אשר זילבערשטיין

צווייטער ארטיקל

די פיר הונדערט אידישע פאמיליעס פון מיין שטאט האבן געהאט ניט ווייניקער ווי הונדערט-און-פופציק קלייטן, וועלכע האבן נאטירלאך ניט געלעבט פון אידן, נאר פון דער סביבה, פון די דערפער ארום. דער בעסטער טאג אין וואך איז געווען זונטאג, אלע זונטאג איז געווען א מארק טאג, און דער בעסטער טאג אין חודש איז געווען דער 25טער, דער חודש־יאריד. און מערקווירדיק, ווען דער 25טער איז אויסגעפאלן אום שבת, איז דער יאריד — אין רוסלאנד, ביי ניקאלאיען — אפגעלייגט געווארן אויף זונטאג . . .

די אלע קרעמער האבן געעפנט קלייטן ניט ווייל זיי האבן געהאט דערצו כאטש דעם קלענסטן בארוף, יעדער קרעמער האט זיך געעפנט א קלייטל ווייל דאס איז געווען דער איינציקער וועג צו מאכן א לעבן — וואס זאל טאן א איד ? אלע עפענען קלייטן, האט ער אויך געעפנט א קלייט, און דער גאט וואס שפייזט אלע קרעמער וועט אים אויך שפייזן. און נאר דאן ווען ער האט זיך אויסגעקראכט און איז געבליבן א שטיקל בעל־חוב, איז ער ערשט געווארן א מלמד, אויך אן דעם קלענסטן בארוף דערצו, נאר ווייל ער האט קיין אנדער ברירה ניט געהאט. עס איז שוין קיין שטיקל ברויט ניט געווען אין שטוב האבן זיך גוטע פריינט צונויפגעלייגט פון זיינעט וועגן, יעדערער א קינד . . . און ער איז געווארן א מלמד. ס'ארא צדקה־פאלק אידן זיינען ! שטענדיק גרייט געווען צו אפערן מיט זייער קינדס תורה, אבי א איד זאל האבן ברויט . . .

דער צווייטער צווייג פון מסחר איז דארט געווען ברויט, דאס הייסט תבואה האנדל אין געמיינסטן פארמאט : ארומפארן מיט א פערד און וועגעלע צווישן די גויאים אין די דערפער און אויפקויפן תבואה, ווען דער גוי האט שטענדיק געוואלט א פרייז וועלכע דער תבואה־סוחר האט געדארפט לייזן אין דער גרויסער שטאט, ווען ער וועט ברענגען אהין די תבואה. דאן די קאנקורענץ אין שטאט צווישן די קלייטן, אז יעדער האט געריסן דעם גוי צו זיך און ווען איך פלעג דורכגיין די "בראם" גאס צווישן די שניט־קרעמער, פלעג איך הערן קולות פון די קרעמער, דאס האט מען זיך עס געשווארן, פאר אידן מיט אידישע שבועות און פאר גויאים מיט גויאישע שבועות. וואס פאר א פרייז עס קאסט זיך אליין. דאן שבועות וואס פאר א גוטע סחורה דאס איז און מ'האט זיך שטענדיק געוואונשן אזא יאר, א חוץ שווארצקייט . . . רבונו של עולם ! וואו האבן די אלע אידן גענומען אויף צו לעבן ? וואו האבן זיי אלע גענומען אויף חלה אויף שבת און אויף אזוי פיל ליכט אויף בענשן ?

דער איינציקער וואס איז געווען זיכער מיט זיין פרנסה איז געווען מיין פאטער, וועלכער האט באקומען זיינע רבנ'ישע שכירות פון די ליכט, וואס זיינען געווען פארדונגען צו א אידן, טאקע צום ליכטציער אליין, א ליכטציער בן ליכט־ציער, וועלכער האט געצאלט מיין פאטער דריטהאלבן קערבלאך א וואך, א "סטעדי דזשאב" מיט "סטעדי ווייזשעס". ווייל אזוי האט זיין פאטער געצאלט מיין זיידן קארגע דרייסיק יאר, דריטהאלבן קערבלאך א וואך און אזוי האט ער מער ווי דרייסיק יאר געצאלט מיין פאטער דריטהאלבן קערבלאך א וואך פאר גאנצע זעכציק יאר זיך ניט געביטן די לאגע אויף א האר !

נאר אויב זיי האבן זיך ניט געקאנט באזונדערס רימען מיט זייערע קראמען און מיט זייער רייכקייט, האבן זיי זיך גערימט מיט זייער יחוס. און ווען א איד האט שוין גארניט געהאט, ניט קיין געלט, ניט קיין תורה און ניט קיין יחוס־עצמו, האט ער באקומען גדלות פאר זיין וואוינען אין דער שטאט פונ'ם מעזשיריטשער מגיד, ר' נחמן קאסאווער און דעם גרויסן ר' קאפל. און אויב ער האט דאס ניט געקאנט אויסנוצן אין דער היים, ווייל דארט איז ער דאך ניט געווען דער איינציקער מיוחס, האט ער דאס אויסגענוצט אין דער פרעמד אויף א יאריד, ווען עמיצער האט אים א פרעג געטאן : פון וואנען איז א איד ? האט ער באלד געענטפערט : איך ? פון מעזשיריטש ! פון דעם מעזשיריטש וואו דער מגיד האט געוואוינט ! עס האט ניט געהייסן זיך בארימט, ווייל צופעליק איז ארום אונז געווען נאך א מעזשיריטש. דאן האט ער דאך געמוזט מיט עפעס אונטערשיידן זיין מעזיריטש און הגם ער האט געקאנט געפינען אן אנדער סימן אויף זיין שטאט, האט ער אבער טאקע גע־וואלט אויסנוצן די געלעגנהייט צו "אדווערטייזן" זיין יחוס.

פון מגיד איז ביי אונז גארניט געבליבן, ניט קיין דור און ניט קיין באזונדער לומדות. און ווערנד פריער מיט איין דור פלעגט מען טאקע אין מגיד'ס בית־מדרש צעטיילן הונדערט ליכט אן אוונט און מ'פלעגט לערנען אין צווייען ביי א ליכט, איז אין מיין דור דאס שוין ניט געווען. דאס איינציקע וואס איז פון מגיד געבליבן איז דאס בית־מדרש, וועלכעס שטייט נאך ביז היינט. נאטירלאך, האט מען דאס שוין עטלאכע מאל רעמאנטירט, אבער דאס אויבער־שטיבל וואו ער האט געוואוינט האט נאך זיין פטירה אפגעברענט און מ'האט דאס שוין מער ניט פארריכט.

מעגלאך אבער, אז נאך איין זאך האט ער איבערגעלאזט, זייענדיק די שטאט פון וואנען עס איז פארשפרייט געווארן דאס חסידות איבער דער וועלט, איז די גאנצע שטאט — חסידים. איך האב ניט געקאנט קיין אידן וואס זאל ניט זיין קיין חסיד. עס זיינען שוין געווען א פאר משכילים, א פאר אפיקורסים, אבער ניט קיין מתנגדים . . . דאס הייסט, יעדער האט זיך געהאט א רבין צו וועמען ער איז שיי־כות געווען. איך האב שוין אין מיין שטאט ניט געטראפן דאס שיינע חסידות פון תורה מיט עבודת הבורא, פון דבקות מיט מתיקות, פון הארץ מיט מח, מיט בטלנות מיט ברען. איך האב שוין געטראפן א חסידות וואס האט זיך אפגעשטעלט און אפ־געזעצט פון אזוי פיל דורות ריינע חסידות, איך האב שוין געטראפן מחלוקת מיט בטול־תורה, מיט אן אויסגעביטענעם חסידות אויף געלט. איך האב שוין מיט מיין קינדערשן שכל ניט פארשטאנען וואס איז דער רבי געקומען ? וואס האט ער גע־בראכט און וואס האט ער איבערגעלאזט ? אבער דאך האב איך ניט געקאנט פאר־שטיין ווי אזוי א איד איז דאס ניט קיין חסיד, גלויבט ער ניט אין אט דעם רבי'ן, אבער ווי אזוי גלויבט ער ניט אין אלטן רבי'ן ? איז ער אליין ניט קיין חסיד, אבער וואס זעט ער ניט כאטש אז זיין קינד זאל זיין א חסיד ? און איך האב טאקע מיט מיין תמימות געגלויבט, אז דער גרעסטער מתנגד אין ליטע איז שטארק צופרידן ווען זיין זון איז א חסיד.

נאטירלאך האט אונזער שטאט ניט באלאנגט צו איין איינציקן רבי'ן, נאר צו גאנצע פיר רבי'שאפטן : עס איז געווען א גבירישער רבי, אזוי א חסידישער רבי, א באלעבאטישער רבי און א בעל־מלאכה'שער רבי, וועלכע פלעגן קומען פעריאדיש צו אונז און אריינברענגען אביסל לעבן אין שטאט אריין, אביסל דערפרישן די נשמה, פארזיסן דאס ארימקייט און ברענגען האפענונג צו א סך פון זייערע אנהיי־גער, מיט א שיינעם פריילאכן שבת, מיט א לעבעדיקע האלב יום־טוב'דיקע וואך. באזונדערס האבן אויפגעלעבט די בטלנים, מיט די כלי קודש מיט די מלמדים, וועלכע די באלעבאטים האבן מוחל געווען פאר זייער א גאנצע וואך ניט לערנען מיט די קינדער, ווייל חסידות איז געשטאנען העכער פון תלמוד תורה. און ביי אונז, אינגלאך, איז עס, נאטירלאך געשטאנען הונדערט מאל העכער ווי ת"ת. מיר האבן געוואלט, אז די חסידישע וואך זאל זיך ציען אייביק, דער רבי זאל קיינמאל ניט אוועקפארן און מיר זאלן קיינמאל ניט לערנען.

(פארטזעצונג מאנטאג)

אין יעדן פעקעדזש דערווארטעט אייך א סורפרייז
א שיין דעקארירטע
טשיינאווער פרעמיע

Robin Hood
Rapid Oats

ראבין הוד
רעפיד אוטס

דאס בעסטע
ווייל עס איז געטריקנט
אין א פאן

אין שטראם פון לעבן

שפאנענדער ראמאן פון דעם
אידישן לעבן אין אמעריקע
פון דר. ל. ב—ן

(פארזעצונג)

— מען האט מיר אים רעקאמענדירט פאר מיין פאראיין. דער אלטער דאקטאר איז געווארן א בלאפער. בין איך אוועק צו דעם זיך דורכריידן. געוואלט וויסן, וואס מען קאן פון אים דערווארטן . . . ריידן מיר אזוי. אינמיטן די רייד, דערפיל איך מיטאמאל, אז אין דעם מויל איז מיר ניט גוט, נו, איך בין שוין ביי א דאקטאר, ווייז איך אים די צונג . . . . טוט ער א קוק און זאגט : — אי, מר. פרעזידענט, מיר געפעלט ניט אייער צונג! דערנאך הויבט ער מיר אויף מיט די פינגער איין אויג, דאס אנדערע, און שאקעלט מיט'ן קאפ. טראכט איך ביי זיך : — וואס איז דאס ? — און דא הייסט ער מיך זיך אויסטאן . . . אז איך האב זיך אויסגעטאן, קלאפט ער מיר מיט א פינגער אויף דער ברוסט. קלאפט און קלאפט, און איך הער ווי אויף א פוסטער הילצערנער פאס וואלט ער געקלאפט,... רוף איך זיך אן : — דאקטאר, עפעס איז דארט ביי מיר ווי פוסט. — מאכט ער : "איך וועל אייך מוזן אריינגעמען מינע האב איך פארשטאנען, אז איך בין גאר צעטומלט. ער עקזאמינירט מיך ווייטער. טוט ער מיר מיטאמאל א קלאפ מיט א שטעקעלע איבער א קני, טו איך א שפרונג אויף ווי א משוגענער . . . שאקעלט ער ווייטער מיט'ן קאפ. ווערט מיר דאן אלץ קלארער, אז איך בין גוט קראנק . . .

שאסקע האט אים איבערגעשלאגן : אבער וואס האט דער דאקטאר געזאגט :

— אז איך בין קראנק. קיין פאטייטאס זאל איך ניט עסן. סם פאר מיר. און קיין שווערע מאכלים אויך ניט· און איך זאל קומען צו אים דריי מאל א וואך.

— אבער וואס איז דיין קראנקהייט?

— דאס האט ער מיר ניט געוואלט זאגן.

— פארוואס ?

— ווייל איך וועל סיי ווי סיי ניט פארשטיין — זאגט ער — אבער פון זיין מינע האב איך פארשטאנען, א זאיך בין גוט קראנק.

ראבינס האט זיך אריינגעמישט מיט א גוטמוטיקן שמייכל :

— ווי איך פארשטיי פון אייערע רייד, אנקל, אז ער איז א גרויסער בלאפער, דער דאקטאר.

רובינטשיק האט זיך א כאפ געטאן :

— גוט מארגן ! פארוואס איז ער עפעס א בלאפער ?

— איר זאגט דאך אליין, אז אייך דאכט זיך אז איר זייט קראנק . . . איר האט א רייכע פאנטאזיע, אנקל, ווייזט זיך אייך אויס . . .

רובינטשיק האט אים ווייטער ניט געלאזט ריידן.

— אי, גיי שוין ! ווען ער האט מיר אויפ'ן הארצן געקלאפט, האב איך געפילט, אז דארט איז ניט מיט אלעמען... געקלונגען ווי מען וואלט אויף א פוסטער הילצערנער פאס געקלאפט. דאס האב איך דאך שוין געווים געהערט. און פארוואס גייט עס מיר אזוי ארום איבער'ן רוקן ? און פארוואס זיינען די פיס אזוי שווער?

ראבינס האט זיך צעלאכט.

— ער האט אייך איבערגעשראקן, זייט איר געווארן נערוועז· און אייך האט זיך גענומען אויסווייזן . . . פריער האט איר דאך געפילט אלרייט . . .

— יא.

— טא פארגעסט, וועט איר ווידער פילן אלרייט.

— און וואס אין רוקן זשומזשעט ?

רובינטשיק האט זיך אנגענומען פון הינטן ביים רוקן און ער האט פארקרימט דעם פנים.

— עסט אויף עטלאכע פאטייטאס, און איר וועט זיין אלרייט.

עני האט זיך צעלאכט. שאסקע האט אויך א שמייכל געטאן, און רובינטשיק האט קרום א קוק געטאן אויף אים און האט ארויסגערעדט :

— דו, איך קאן אויך זאגן א חכמה !

— פאטייטאס וועל איך אים שוין מער ניט געבן, — האט שאסקע זיך אנגערופען.

רובינטשיק האט זיך א כאפ געטאן :

— חלילה, סם פאר מיר. דער דאקטאר האט פארזאגט . . . און עסן וויל איך אויך. שאסקע, עפעס א לייכטע זאך . . .

שאסקע איז אוועק אין קיך.

פלוצלונג האט זיך דערהערט פון הינטער דער טיר א מיאקען פון א קאץ. רובינטשיק האט זיך אומגעקוקט. דאס מיאקען האט זיך ווידער דערהערט.

— וואס מיאקעט די קאץ ? — האט ער ארויסגעבורטשעט — אלץ שאסקע. קעץ מיט קעצעלאך . . .

און ווען דאס מיאקען האט זיך נאך אמאל דערהערט, האט רובינטשיק א געשריי געטאן :

— עני טרייב ארוים די קאץ.

עני און ראבינס האבן זיך צעלאכט.

ער האט זיך אנגעבלאזן :

— וואס לאכט איר ?

עני האט זיך נאך העכער צעלאכט. איז צוגעפאלן צו ראבינס'ן מיט'ן פנים צו זיין אקסל, האט געשטיקט איר געלעכטער און האט אונטערגעטאנצט מיט די פיס.

ראבינס האט אויך אויפ'ן קול געלאכט.

רובינטשיק האט אויף זיי געקוקט ווי א צעטומלטער.

— וואס לאכט איר ? — האט ער ווידער א פרעג געטאן. דאן האט ער א קוק געטאן, צי די קליידער אויף אים זיינען אין ארדענונג· א טאפ געטאן אויף זיך דעם שניפסל, צי ער איז ניט פארדרייט, א קוק געטאן אויף זיך אין דעם שפיגל און האט א צי געטאן מיט די אקסלען.

ער האט זיך ווידער אומגעדרייט צו זיי.

— וואס לאכט איר ? און פון ווען מען — האט ער פלוצלונג א געשריי געטאן — גענוג ! איר מאכט מיר נערוועז!

און דא האט זיך מיטאמאל דערהערט פון הינטער דער טיר א טשריקען פון א פויגעלע :

— טריל - טריל — טשוק - טשוק !

עני האט זיך אווארף געטאן אויף דער זאפע, איינגעגראבן דעם פנים אין דער לעדערנער קישעלע און זי האט געלאכט מיט איר גאנצן קערפער. ראבינס האט דערוויל געכאפט דעם שווארצן און פייערדיקן וואונק פון רוטי'ס אויגן און ער איז פאר'גנב'עט צו איר צוגעגאנגען, ער האט זיך אוועקגעשטעלט צו איר מיט'ן רוקן און האט געקוקט מיט לאכנדיקע אויגן אויף רובינטשיק'ן. וועלכער האט זיינע פארוואונדערטע אויגן פון עני'ן ניט ארונטערגענומען . . .

— גיי קאזין — האט רוטי ארויסגעפליסטערט — און פארשטעל מיך. איך וועל גיין הינטער דיר . . .

ראבינס האט זיך גענומען רוקן אויף די שפיץ פינגער. רוטי הינטער אים. דערוויל האט זי אים א טורקע געטאן אונטער דער פאכווע און ער האט הינטערוויילאכץ איר האנט א כאפ געטאן און מיט פארגעניגן דערפילט א צעווטלאכע און סאמעט גלאטע ווארעמקייט. ער האט זי א צי געטאן נעענטער צו זיך און מיט זיין גאנצן וועגן האט ער דאן דערפילט די ווארימע באריהרונג פון איר קערפער. ער האט זיך אפגעשטעלט, אזוי ווי ער וואלט לייגער געוואלט איינהאלטען די דאזיקע באריהרונג. ער האט עם ניט געטאן אויסגערעכנט, ער איז דאס ניט אויסן געווען, נאר דאס איז געקומען פון זיך אליין.

(ווייטערס קומט)

1 דאלאר פאר בית יתומים

חשוב'ער רעדאקטאר : —
איך שיק אייך איין דאלארוועלכן איר וועט זיין אזוי גוט איבערצוגעבן צום בית יתומים.

מיט אכטונג,
אן א נאמען .

נאכדעם
ווי איר האט
אונטערגעפירט
דעם סך הכל
סערוויערט
NABOB
TEA
"Tea As It Should Be"

T2
KELLY DOUGLAS & CO. LTD.

פון דער פראווינץ

רעדזשיינע

פון י. ברעזנער

"אלף־בית פון ציוניזם," — מיט די דאזיקע ווערטער האט רבי זלאטניק אנגעפאנגען זיין רעדע. ווען ער איז דא ביי אונז געווען. מיר זיינען צופיל פארטאן מיט גשמיות און גאר קיין רחניות. נאר מען קלייבט און מען שאפט געלט, ווידער געלט און נאך אמאל געלט ! אמאליקע ציינטן ווען דער ציוניזם איז נאך געווען אין זיינע וויקעלאך, זיינען די ציוניסטן געווען אידעאליסטן, די לופט ארום זיי איז געווען אנגעפילט מיט אידעאל. אויף יעדן צוזאמענפאר פון די ציוניסטן האט מען אלע מאל עפעס געלערנט, מען האט געהאלטן אין איין שטודירן דעם ציוניזם, נאציאנאליזם און אלעם וואס האט א שייכות מיט'ן אידנטום. די דאזיקע צייטן זיינען שוין אבער פון לאנג אוועק. מיר לעבן היינט אין א פראקטישער וועלט. מיר זיינען איבערגעגאנגען פון טעאריע צו פראקטיק. האבן מיר טאקע לעצטנס אפט געהערט פון ציוניסטן און ציוניסטישע פירער, אז מיר דערציען איצט ציוניסטן עם הארצים. "איבער דעם וואלד האבן מיר די בוימער ניט געזעען." איז אפנים, אז מיר זען זיך איצט ארום אז ס'איז כדאי דא א טראכט צו טאן. רבי זלאטניק וויל מיר זאלן זיך ארגאניזירן און אויפסנייי קריגן מיטגלידער. רבי זלאטניק האט אויך זיך אפגעשטעלט אויף די לעצטע פאסירונגען אין ארץ־ישראל. וואס וועט זיין ווייטער ? וואס בלייבט איצט צו טאן ? וואס קאנען מיר דערווארטן פון דער צוקונפט ? וואס זאלן מיר טאן, אז מיר זאלן זיין שטארקער אין ארץ־ישראל און ניט בלייבן אזא מינאריטעט, ווי מיר זיינען איצט ? פיל פראגען זיינען באהאנדלט געווארן און פאר מיר איז די לעצקיע געווען פון גרויס אינטערעס. אבער דער עולם איז גלייכגילטיק. דער עולם וויל פון די דאזיקע פראגן ניט וויסן.

רבי זלאטניק'ס לעקציע איז געווען פון גאנץ נייע דבורים. "נייע צייטן, נייע לידער". רבי זלאטניק האט באריהרט א גאנצע רייע פראגן וואס זיינען נוגע א"י און דער צוקונפט. די ביישפילן וואס ער האט געגעבן וועגן אנדערע לענדער אין פארגלייך מיט ארץ־ישראל געאגראפיש, פאליטיש און עקאנאמיש זיינען אן און פאר זיך געווען אינטערעסאנט און די וואס זיינען ניט ביי־געווען די דאזיקע לעקציע האבן פיל פארלארן. זיי וואלטן געקאנט פיל לערנען.

אויף איינעם פון אונזערע מיטינגען פון "קולטור צענטער" האט מר. ראזנבערג אונז געגעבן א פארטראג וועגן "אידן און פארמער". דאס איז געווען אן אינטערעסאנטע פראגע. דער דערפאלג אדער מיסדערפאלג פון אידן אויף לאנד איז אפהייניק פון אויסערלאכע אומשטענדן. אויב די צייטן זיינען גוט און גינסטיק קאן דער איד אויך מאכן דערפאלג אויפ'ן לאנד. מר. ראזנבערג האט אונז געגעבן אינטערעסאנטע סטאטיסטישע פאקטן וועגן אידן אויף לאנד אין פארשיידענע טיילן פון דער וועלט. ער האט אויך גערעדט וועגן דער ראל וואס די איק'א האט געשפילט אין באצוג צום באזעצן אידן אויף לאנד.

מר. בענדעל האט געגעבן א באריכט וועגן לעצטע אידישע נייעס. קיין גרויסן עולם קאנען מיר קיינמאל ניט דערווארטן. מיר האבן שוין דא געקליבענע וואס קומען און מיר מוזן זיין מיט דעם צופרידן.

דער "קולטור צענטער" וועט אויך האבן דעם 6טן אפריל א קאנצערט און אן איין אקטער "שדכנים", פון אברהם רייזין. דאס וועט זיין אין א זונטאג און מיר האפן צו האבן א דערפאלג.

ה. ד. ווייט, 21 יאר אלט, פון 2260 סקארט סטריט, אן אנגעשטעלטער פון דער באנק אוו קאמערס, איז ערנסט פארוואונדעט געווארן, לעצטן זונטאג אוונט, ווען א סטריט קאר האט אים ארונטערגעווארפען — אויף קארנער אסלער און קאלעדזש עווע. ער איז צוגענומען געווארן אין האספיטאל אין א באוואוסטלאזן צושטאנד.

אין דער פראווינציעלער לעגיסלאטור פון סאסקאטשעוואן איז ביז היינט באוויליגט געווארן אגיף דעם רעכענונג פון יערלאכן בודזשעט, אויסגאבן פון 12 מיליאן און 700 טויזנט דאלאר צעטיילט ווי פאלגט : פאר דעם דעפארטמענט פון אטארני דזשענעראל $1,200,800; פאר פאבליק ווארקס, $1690,175; טרעזשורי דעפארטמענט, $9,333,892; פראווינשל סעקרעטארי $35,830.

אין באצוג צו די $3,000,000 וואס די רעגירונג האט פארלאנגט פאר עלעקטרישע קראפט אנטוויקלונג, האבן דער פריערדיקער פרעמיער גארדינער און מר. דייוויס, פון פרינץ אלבערט, געפאדערט מער איינצעלהייטן. זיי האבן געוואלט א גענויע דערקלערונג פון דער רעגירונג אויב דער פרינציפ פון "פאבליק אונערשיפ" וועט באשיצט ווערן אין די ווייטערדיקע פארהאנדלונגען. פרעמיער אנדערסאן האט ענדלאך פארזיכערט, אז דער ציל פון זיין רעגירונג איז ווי ווייט מעגלאך אפצוקויפן די פריוואטע עלעקטרישע אונטערנעמונגען אין פארשיידענע טיילן פון דער פראווינץ.

ווערטער רעדאקטאר : —
איך שיק אייך קא צוויי דאלאר וואס מרס. א. באסין און מרס. נ. פינקלשטיין שיקן פאר דעם האנאר ראל קאל פון מערב קאנאדער בית יתומים.
מיט אכטונג,
א. באסין

—(:-:)—

ראבלין, מאנ.

חשוב'ער רעדאקטאר : —
איך שיק אייך א "מאני ארדער" אויף $5.00. זייט אזוי גוט און גיט דאס איבער צום יונייטעד היברו רעליף.
מיט אכטונג,
מ. שפיגלמאן.

—(::)—

ראבלין, מאנ.

דאס איד. ווארט, חשוב'ע הערן : —
מיר שיקן אייך א "מאני־ארדער" פאר מיר שיקן אייך א "מאני ארדער" פאר $47.00 און מיר בעטן אייך צו פארטיילן צו די פאלגנדיקע אינסטיטוציעס :
יונייטעד היברו רעליף, $32.00; בית־יתומים, $5.00; מושב זקנים, $5.00; מאונט כרמל קליניק, $5.00.
די $32.00 זיינען געזאמלט געווארן ביי אונזער פורים פייערונג וואס מיר האבן דא דורכגעפירט און די $15.00 האבן מיר געזאמלט ביי אנדערע געלעגנהייטן, ביינגעשטייערט פון דער ראבלין פרויען הדסה.
מיט דרך ארץ,
מרס. ס. זילבערט.

קאלגארי

הערי שטיינבערג, פרעזידענט פון מאנארך אוועראל קאמפאני, וויניפעג, איז געווען איינער פון די ערן־געסט, ביי דעם קאנצערט פון דעם עלטערן־לערער פאראיין לעצטן זונטאג אין פרץ אינסטיטוט, — און האט אדרעסירט די פארזאמלטע, ווי אויך פארגעלעזן אויף זיין אייגנארטיקן שטייגער פון די קלאסישע שריפטשטעלער.

פ. הערשטיין האט געגעבן א רעאליסטיש בילד פון א גובי. דזש. ריזנאטשי און סקאט מאלקאלד האבן זיך באטייליקט אין דער מוזיקאלישער פראגראם, ווי אויך מרס. סי. סוויטער. אדא קורי האט געגעבן א פארשטעלונג פון שפיץ־פינגער טענץ.

ווארנונג פאר די וואס נוצן גאז פאר הייצונג

נאך דער טראגישער פאסירונג פון לעצטער וואך, ווען 4 מענשן זיינען געפונען געווארן טויט אין א הויז אין קאלגארי, דורך גאז, האט די גאז קאמפאני און אויך די שטאט פארוואלטונג ארויסגעגעבן די פאלגנדע ווארנונג :

מאכט ניט א צו שטארקן פייער אין אייערע פארנעס;

פארמאכט קיינמאל ניט איינגאנצן דעם "פלו דעמפער" און לאזט ניט איינגאנצן אפן דעם "טשעק דראפט".

באדעקט ניט די קאלטע לופט רעדזשיסטערס;

שלאפט קיינמאל ניט אין א צימער, וואו די רעדזשיסטערס זיינען איינגאנצן אפן און די פענסטער איינגאנצן צוגעמאכט.

לאזט אריין פרישע לופט אין הויז עטלאכע מאל אין טאג; עפנט אויף פאר עטלאכע מינוט צו דערזעלבער צייט די פאדער־טיר און די אונטערשטע טיר.

אויב איר דערשפירט א גערוך פון גאז דאן זעט באלד פון וואנעט עס קומט. רופט דעם פלאמבער אדער די גאז קאמפאני צו פארריכטן דעם שאדן.

א גרויסע צאל ארבעטסלאזע זיינען לעצטן שבת אריין אין סיטי האל און געוואלט באקומען אן אפיציעלע דערקלערונג פאר וואס אלע יאר שטעלט מען אפ די שטיצע פאר ארבעטסלאזע —ענדע מארט. זיי האבן געוואלט וויסן וואס וועט מען ווייטער טאן פאר זיי.

קאמישיאנער גרייווס האט זיי בארואיקט און פארשפראכן, אז פארהייראטע מענער וועלן נאך באקומען שטיצע.

מער ווי 30 טויזנט דאלאר איז איינגערעכנט געווארן אין דעם בודזשעט פאר 1930 פאר ארבעטסלאזע הילף. זייט יאנואר האבן 800 פארהייראטע ארבעטסלאזע באקומען אונטערשטיצונג. די דאזיקע מענשן האבן געארבעט פון צייט צו צייט. — אזוי אז אלע האבן געהאט א מעגלאכקייט צו ארבעטן.

די צאל פון ארבעטסלאזע וואס בעט שטיצע האלט אין וואקסן און די שטאט טוט אלץ וואס נאר מעגלאך זיי צו אויסהעלפן.

סטאני פליין, אלבערטא

ווערטער רעדאקטאר : —
איר וועט דא געפינען א מאני ארדער אויף 3 דאלאר. ביטע, גיט עס איבער צו דער פרויען קאמיטע פון בית יתומים.
מיט אכטונג,
ר. קאמיסאראוו

קאלגארי

ווען איר זייט אין
קאלגארי
עסט גוטע היימישע מאלצייטן אין
MALKIN'S KOSHER RESTAURANT
216-8TH AVE., EAST

SMITH BATTERIES
בעטעריס געטשארדזשד און פארריכט
מיר קומען נאך דעם און מיר
דעליווערן עס פריי
Phone M6238
407 Centre St. Calgary

The Bennett Glass Co.
LIMITED
גלאז געשליפן און געזילבערט
ווינד־שילדס, אוטא גלאז און ווינדא־
גלאז פון יעדער באשרייבונג
שאו־קייסעס פארריכט און שפיגלען
איבערגעזילבערט.
אווטאמאביל גלאז
228-7TH AVE. E. PHONE M1773
CALGARY, ALTA.

באלויכטונג פיקסטשורס און
עלעקטריק ווייערינג

דער פיינסטער אויסוואל אין קאלגארי
BEARD ELECTRIC CO. LTD.
802-1st St., West, Calgary

בריוסטערס טעקסי
פאליסער האטעל
פעקארדס סעדאנס
ספעציעלע קארס פאר חתונות
טעגלאכע באס סערוויס פון קאלגארי
צו בענף, אנפאנגענדיק דעם
15טן מאי.
טעגלאכע באס סערוויס, פון קאלגארי
צו וואטערטאן לעיק,
אנפאנגענדיק דעם 5טן יוני.
טעלעפאנס
M 9988 and M 9888
Brewster Transport Co.
LIMITED

OUR OWN BRAND
(אאור אָון ברענד)
פוטער
ריכטיקע צופרידנהייט מיט יעדן פונט
CENTRAL CREAMERIES LTD.
CALGARY

HARDWARE-TERIA
122-8TH AVE. E. CALGARY
פסח ספעשלס

וויקטאר מעל זיפ.
רעג. 70ס., פאר ___ 25 סענט
פריי פענס, 9־אינטש,
רעג. 40ס., פאר ___ 28 סענט
מאשינקעס צו מאלן פלייש
מיטעלער סייז. רעג. $2.50. $1.32

אלומינום
פערקאלייטארס
רעגולאר $2.00,
פאר ___ 98 סענט
בלעכענע "דייזי"
טיי טשייניקעס, 8
אינטשעס. רעגולאר
40ס., פאר _ 19ס.
אלומינום
טשייניקעס
9 אינטש. רעג. $1
פאר ___ 54 סענט
אלומינום פודינג פענס
7½ אינטש. רעג. 35ס., פאר ___________ 24 סענט

שיינע גלאנציקע טשיינאווער
קאפס און סאוסערס, רעגולאר 25ס., פאר __ 9 סענט
7 אינטש. טעלער, רעגולאר 25ס., פאר ____ 9 סענט
צוגעדעקטע צוקער באולס, רעג. 80ס., פאר 43 סענט
קרים דזשאגס, רעגולאר 70ס., פאר ______ 32 סענט
23 שטיק טיי סעט, רעגולאר $4.00, פאר ___ $1.43

אינטערנעשאנאל
מאטאר טראקס

פאר שנעלער עקאנאמישער איבערפירונג
אט איז אן אינטערנעשאנאל מאטאר טראק געבויט פאר שנעלער, נידעריקער־קאסט באדינונג אין יעדן סארט ביזנעס. די ברייטע פארשיידנארטיגקייט פון וועהילבייסעס אין צוזאמענהאנג סיי מיט די פיר אדער זעקס־צילינדער אינדזשינס נוצבאר אויף געוויסע מאדעלן דערלויבן דעם אויסוואל פון דעם פינקטלאכן טראק צו זיין פאסנד פאר יעדער שווערער ארבעט. אינטערנעשאנאל האט קראפט און ספיד פאר יעדער פאדערונג און גוט ראיעלע באדינונג איבער לאנגע פעריאדן צו אן אויסערגעוויינלאך נידעריקן קאסט פון אפערירונג און אנהאלטונג.
אייערע נאכפראגעס פאר אינפארמאציע וועלן פינקטלאך אטענדעט ווערן אן פארפליכטונגען פון אייער זייט.
INTERNATIONAL HARVESTER CO.
OF CANADA LTD.
221-235—10TH AVE. W. CALGARY, ALTA.

רעדזשיינע
JOLLY'S CASH
DRUG STORE
דיספענסינג כעמיסטן
טעלעפאנס 23 833 — 23 666
Cor. Rose St. & 11th Ave., Regina
העדקוואדערס פאר
טראססעס, אבדאמינאל סופארטס, עלאסטיק ענקלעטס, ני קעפס, זאקן פולע ליין פון ראבער גודס, אויך סערומס און וואקסינס.
300,000 פרעסקריפשאנס זיינען אויסגעפילט געווארן ביי אונז. פארוואס ניט האבן צוטרוי צו אונז מיט אייערע ?
דעוועלאפינג און פרינטינג
24־שטונדן באדינונג

איר וועט זיין צופרידן מיט די שניי ווייסע געוואשענע וועש וואס מיר מאכען. פליז רופט אונז אפ.
INDEPENDENT LAUNDRY LTD.
2075 Broad St., Regina
E. L. SLADE, Mgr.
Phones 7055 & 4422,

פוירניטשור מואווינג און סטארעדזש
פול קאר דיסטריביוטארן
קארטעדזש איידזשענסים, סי. פי. און סי.ען. אייזנבאנען
קוילן הענדלער
טעלעפאן 93 041
REGINA CARTAGE & STORAGE LIMITED

אידישע העלדן

שפאנענדער ראמאן פונ'ם אידישן לעבן אין דער צייט פון דער גרויסער מלחמה

פון י. נ.

(פארטזעצונג)

— ער וויל ווארנען אירע עלטערן, און ווען ער וועט האלטן פאר נויטיק, וועט ער איר לאזן ארעסטירן פאר פארראט. דער געליבטער אירער, אויב דו ווייסט, איז דאך שוין אזוי גוט ווי פאר'משפט.

שענבערג האט געפילט, דאס ווען ער זאל איצט בעטן ביי יאדוויגא'ן פאר זיין פריינט'ס באפרייאונג, וועט זי עס זיכער פאר אים טאן, אזוי גוט ווי ער האט ביי איר אויסגעווירקט די באפרייאונג פון ר' שמשון'ען; אבער דער גרויסער שוויגער האט מורא געהאט צו בעטן ביי דער שיינער פאליאטשקע נייע טובות, ער האט מורא געהאט, אז ער וועט ווידער מוזן איר זיין דאנקבאר, ווידער איר ליבן.

ער האט דארום פארביסן די ליפן און האט געשוויגן.

פלוצלונג איז ער אויפגעשפרונגען און האט אויסגערופן:

— דו וועסט מיר מוזן אנטשולדיקן, יאדוויגא. איך האב פארגעסן אן א וויכטיקן געשעפט, וואס טאר ניט אפגעלייגט ווערן, איך מוז אוועקגיין. איך וועל קומען צוריק.

און איידער פאנענקא יאדוויגא האט באוויזן אים אפצוהאלטן האט ער שוין געכאפט זיין הוט און איז ארויסגעלאפן פון צימער.

די שיינע פאליאטשקע איז געבליבן זיצען ווי באטויבט.

— וואס באדייט דאס ? פארוואס איז ער אנטלאפן ? וואס פאר א וויכטיקן געשעפט האט ער איצט ביינאכט ?

אין דער זעלבער צייט וואס פאנענקא יאדוויגא האט זיך געבראכן דעם קאפ איבער שענבערג'ס זאנדערבארער אויפפירונג, האט דער אידישער סטודענט זיך געאיילט מיט שנעלע טריט צום לאזארעט.

ער האט ניט געוואלט זען זיין פריינט, ווייל ער האט מורא געהאט, אז ביידע וועלן זיי זיך ניט קאנען צוריקהאלטן זייערע געפילן, און אז מען וועט באלד דערקענען אז זיי זיינען פריינט. דאס וועט נאך די לאגע מאכן פיל ערגער.

ער האט דארום דערקלערט דעם וועכטער, אז ער מוז זען שוועסטער לידיא סאכאראווא.

לידיא סאכאראווא איז געווען דערשטוינט, ווען דער וועכטער האט איר געמאלדן, אז אימיצער דערווארט איר אין דרויסן.

פון דעסטוועגן איז זי ארויסגעגאנגען, בארועדיק איר געליבטן, מאיר מארגאליס'ן אז באלד קומט זי צוריק.

זי איז ווירקלאך באלד צוריקגעקומען, אבער ווי האט זי אויסגעזעען !

איר פנים איז געווען בלאס. די שיינע און בלויע אויגן זיינען געווען פארצויגן מיט א טרערן שלייער, און אירע ליפן זיינען געווען פעסט צוזאמענגעדריקט, ווי זי האט מורא געהאט אז ער וועט אויסשרייען פון ווייטאג. אויף איר גאנצן געשטאלט איז געלעגן א שטן פון טרויער.

דאך האט זיך אין איר פנים אויסגעדריקט א פעסטע אנטשלאסנהייט.

— וואס איז געשעען ? — האט מאיר מארגאליס אויסגערופן דערשראקן, באמערקנדיק ווי אזוי זי האט זיך פארענדערט, — א שלעכטע נאכריכט ?

— מיר מוזן וואס שנעלער אוועק פון דאנען, — האט לידיא סאכאראווא געענטפערט שטיל, — און טאקע שוין היינטיקע נאכט. איך האף אז דו פילסט שטארק גענוג צו פארלאזן דעם לאזארעט, כאטש די דאקטוירים האבן דיר ניט אויסגעשריבן.

— אבער וואס איז געשעען ? — פארוואס מוזן מיר אנטלויפן פון דאנען ? — האט מאיר געפרעגט שטיל און זיין דערשטוינונג איז געוואקסן פון מינוט צו מינוט. — האסטו עפעס דערפארן ?

— יא, — האט די שיינע שוועסטער פון רויטן קרייץ געענטפערט, און אירע ליפן האבן געציטערט, — מען קלייבט זיך מיר צו ארעסטירן אלס פאררעטער, פאר א פעלד געריכט וועט מען מיר שטעלן. דו ביסט שוין לאנג פאר'משפט. מען ווארט נאר אז דו זאלסט פאלשטענדיק געזונט ווערן, אום צו האבן מיט א שוידערלאכן ספעקטאקל. מיר מוזן פון דאנען אוועק, און טאקע שוין היינטיקע נאכט!

— אבער פון וואנען ווייסטו דאס אלעס ? — האט מאיר געפרעגט אויסשטעלנדיק אויף לידיא סאכאראווא פארוואונדערטע בליקן, — פון וואנען ווייסטו אז מיר זיינען אין געפאר ? ווער האט עס דיר געזאגט ?

— ער, דיין חבר פון דעם אקאדעמיש פאראיין, — האט לידיא געענטפערט אזוי שטיל, דאס מען האט איר קוים געקאנט הערן, — שענבערג, האט ער מיר געזאגט איז זיין נאמען און ער שיקט דיר זיין הערצלאכן גרוס, ער לאזט דיר וויסן, אז ביי דעם בעסטן ווילן קאן ער דיר ניט זען איצט און ניט רעדן מיט דיר. די אומשטענדן זיינען איצט ניט קיין פאסנדע; אבער ער ווארנט דיר און מיר, אז מיר זאלן דא לאנג ניט בלייבן. יעדע מינוט קאנען מיר ביידע ארעסטירט ווערן און געבראכט ווערן פאר א פעלד געריכט.

— דו אויך ? — האט מאיר מארגאליס זיך געוואונדערט, — די טאכטער פון דעם רוסישן אריסטאקראט ?

— עס איז מלחמה, — האט לידיא געענטפערט קורץ, — און איבערהויפט איך, וועלכע איז פון לאנג פארצייכנט אויף דער שווארצער ליסטע פון דער פאליציי אלס ניט געוואונשטע.

— אבער ווי קומט שענבערג אהער ?

— האט מאיר מארגאליס זיך ניט געקאנט בארואיקן, — וואס טוט ער דא אין דעם רוסישן לאגער ? ווי אזוי קומט ער אין דער געזעלשאפט פון מיין פאטער'ס מערדער ? האט ער עפעס דערציילט פון אונזערע חברים ? האט ער דערמאנט מיין שוועסטער ?

— ניין, גארנישט האט ער מיר דערציילט, — האט לידיא געענטפערט טרויעריק, — ער האט נאר געערדט פון דיר, פון מיר, אנטלויפן זאלן מיר וואס שנעלער, אין גאליציע, אויב מעגלאך וועלן מיר זיין זיכער.

— יא, אין גאליציע ! — האט מאיר מארגאליס געערדט באגייסטערט, — אין עסטרייך זיינען מיר זיכער.

— וואוהין דו גייסט, גיי איך אויך, — האט די שיינע רוסישע מיידל געזאגט.

— לידיא, דו מיינסט עס ערנסט ?

— האט דער אידישער יונגערמאן געפרעגט מיט א ציטערנדיקער שטימע, — דו ליבסט מיך ? דעם אידן ? דעם קריגס־געפאנגענעם ?

— צו וואס דערמאנסטו מיר דאס ווידער ? — האט די יונגע מיידל געפרעגט מיט א לייכטן פארוואורף, — האב איך דיר דען געגעבן אן אורזאכע צו צווייפלען אין מיר ? — יא, איך ליב דיר און איך גיי מיט דיר.

אין דער טונקעלער ליכטיקייט, וואס שוואך געשיינט אין דעם לאנגן באראק פון דעם פעלד לאזארעט, האט קיינער ניט באמערקט, ווי דער יונגער אידישער פאציענט האט זיך צוגעבויגן צו דער שיינער שוועסטער פון דעם רויטן קרייץ און האט אפגעדריקט א הייסן קוש אויף אירע ליפן, ווערנד זי האט שעמעוודיק די אויגן ארונטערגעלאזן צו דער ערד.

— יא, צוריק קיין גאליציע. — האט מאיר מארגאליס געמורמלט, — אבער ווי קומען מיר אהין ? איך מיין, אין יענער טייל גאליציע, וואס איז נאך ניט אין רוסישע הענט. אין די גאליצישע שטעטלאך, וואו די רוסישע סאלדאטן זיינען נאך ניט באזעצט.

— דאס איז שוין מיין זאך, — האט לידיא סאכאראווא אים בארואיקט, — איך בין נאך דערווייל נאך ניט אונטער קיין קלאגע, און מען קאן מיך, אז איך בין די טאכטער פון קאנסטאנטין יעפימאוויץ סאכאראוו. אויסער דעם בין איך דאך א שוועסטער פון דעם רויטן קרייץ, וועלכע האט אלע פרייהייטן צו גיין, וואוהין זי וויל. מיר וועלן פארלאזן רוסלאנד היינט אין מיטן נאכט, מאך זיך פארטיק.

(פארטזעצונג — שפעט)

היינט אויף דער ראדיא

CKY
וויניפעג

4.00—מוזיק.
4.15—לעקציע פון אוניווערסיטעט.

CNRW 780
וויניפעג

9.00—סי. ען. אר. טראנסקאנטינענטאל נעטווארק.

CJRW 499.7
פלעמינג

8.00—ברידזש גיים.
8.30—מערלאז טריא.
9.00—סא־א־טאן פראגראם.

CJGX 650
יארקטאן.

7.15—פארמערס פריירי ראדיא שעה.

WLW 700
5.40—סינסינעטי, קאנצערט מוזיק.
6.30—סינסינעטי, פיינע פראגראם.

WTAM 1070
7.00—קליוולאנד, זונשיין ארטיסטן שעה.

WOW 590
7.00—אמאהא, פארשיידענע פראגראם.

KDKA 980
8.00—פיטסבורג, מעלאדיעס.

WEAF 660
9.00—ניו־יארק, בענדזשאמיני גיגלי, טענאר.

WCCO 810
9.30—מינעאפאלים, סט. פאול, טעאטער קלאסיקס.

WLW 700
9.30—סינסינעטי, ארקעסטער.

N.B.C.—WEAF 660
10.00—אפערע "קארמען".

WGN 720
10.30—שיקאגא, פארשיידענע פראגראם.

WENR 870
11.00—שיקאגא, וואדעוויל.

WTAM 1070
11.00—קליוולאנד, פיטשור.

NEW PALACE THEATRE
היינט
די סטודיע מארד מיסטעריע
רעדנדע קאמעדי, סעריאל, פיטשורעט

GARRICK
היינט 11.15 ביינאכט
ספעציעלע פארשטעלונג פון
"די גרייט גאבבא"
מיט
עריק וואן סטראהיים
און
בעטי קאמפסאן
גרעסטע בילד פונ'ם יאר
פארפעלט עס ניט צו זעען
צו אונזערע רעגולערע פרייזן
מאטינעס — — 25 סענט
אוונט — — — 40 סענט

פרויען!
אויס "ראנס" אין סילקענע זאכן
מאכט זיי געדויערן איבער צוויי מאל אזויפיל און שטענדיק אויסזעען ווי ניי.
לאזט אונז אייך ווייזן ווי אזוי.
קומט, שרייבט אדער טעלעפאנירט
614 SOMERSET BLOCK
PHONE 28 889

ה. קעסאף ע"ה

איך דריק אויס מיין טיפסטן מיטגעפיל צו מרס. קעסאף און אירע טעכטער, אויף דעם פארלוסט פון זייער ליבן מאן און פאטער. איך ווינש זיי אלעמען געטרייסט צו ווערן און מער פון קיין צער ניט וויסן.

פערל סימקין

צו וואס זארגן!
אונזער ספעשל פאר פסח לידיס און מענערשע העטס געריניקט און געבלאקט 50ס.
ריזאנאיבל פרייזן אויף אלע אנדערע קלינינג און דייאינג
טעלעפאנירט 37 061—4 ליינס

DYERS AND CLEANERS LTD.
324 Young Street
ספעציעלע אויפמערקזאמקייט צו קאנטרי ארדערס

פון די עלטסטע סטאקס
פון בראנפן אין קאנאדע

דער רעגירונגס סטעמפ דערציילט די געשיכטע

זינט
46 יאהר
באליעבט
אין די
אידישע היימען

הארוויטץ־מארגארעטען

מצות און מצה פראדוקטען

באריכערן דעם פסח־טיש פון מיליאנען אמעריקאנער אידען זינט א גאנצען האלבען יאהרהונדערט. אלעס ווערט געבאקען און צוגעגרייט אונטער דער השגחה פון די גרעסטע רבנים און איז פון דער העכסטער קוואליטעט.

פאר א כשר'ן און אנגענעהמען פסח באזארגט זיך וואס פריהער מיט הארוויטץ־מארגארעטען מצה, מצה־מעהל, מצה־פארפעל, קעיק־מעהל, אייער־מצה, פאטעיטא־מעהל, א. אז. וו.

RABBI M. KOHM
Res. 607 Alfred Ave. Warehouse: 428 Selkirk Ave.
Warehouse Phone 57 656 Winnipeg, Man.

Classified Section — קלאסיפייד סעקשען

ספעציעלע פרייזן פאר אדווערטייזינג אין דער קלאסיפיצירטער אפטיילונג:

איין מאל, 5 ס. פער "אגייט ליין"	פאר 3 מאנאט, $2.15
פאר א וואך, 20 ס.	פאר 6 מאנאט, $4.00
פאר א מאנאט, 75 ס.	פאר 1 יאר, $7.50

:: צו פארקויפן ::
FOR SALE

א גוטער אינוועסטמענט

2 סינגל הייזער פון 6 רומס יעדע, 1 דאבל הויז, 6 רומס אין יעדער וואוינונג. רענט $80 א מאנאט. אין א פוירסט קלעס לאקיישאן. פרייז $4,500.

א גרויסע מציאה

8 רום פולי מאדערן הויז, הייסע וואסער באהייצונג, אוק פלארס, אוק פיינישינג, שיינע ליכטיקע צימערן. סליפינג באלקאני, גאראדזש, באראם עווענו ניט ווייט פון מיין סטריט. פרייז $5,000.

א סנעפ

6 רום הויז מיט א פוירנעס, ערשטער בלאק פון מיין סטריט, רעדוואוד עווענו. פרייז $2,200.

סוויטס צו פארענטן אין נאבל, גלאב און רענפריו אפארטמענטס.

אינשורענס פאר אלערליי צוועקן. געלט צו לייען אויף 6½ פראצענט.

Sheps Agencies Ltd.
804 מיין סטריט
טעלעפאנס 55 761 און 53 807

צו פארקויפן א בארים עדינג מאשין, מיט א סטענד, רעכנט ביז 100,000. 7 קאלום די ברייט, רעכנט גרעסטע סטייטמענטס. פארקויפן עס דערפאר ווייל מיר האבן ארייננגענומען א בוקקיפינג מאשין. זייער ביליק. זיך ווענדן צו דאמיניאן עלעקטריק 69 פרינצעס סטריט, טעלעפאן 80 274.

קאטידראל עווענו, איסט, א שיינע היים, 7 רומס, 4 בעדרומס און סליפינג באלקאני. גרויסע שיינע רומס, אוק פלארס, פייער פליים, גאראדזש, 50 פוס לאט. פרייז $6,000.

W. J. EAGLESON
408 McIntyre Block Ph. 23 787

צו פארקויפן א גוט עטאבלירטע פעטענט מעדיצין ביזנעס, פראקטיצירט פון קאוסט צו קאוסט. קיין פראפעסיאנעלע קענטעניש ניט נויטיק. א גלענצנדע געלעגנהייט פאר א מאן אדער פרוי מיט קעש. פאר איינצעלהייטן שרייבט צו דאס אידישע ווארט באקס 8065.

א סטאר מיט 2 מאדערנע סוויטס צו פארקויפן. בילדינג ברייננג אריין $100 א מאנאט רענט. גוטע נארט ענד לאקיישאן. א באררגען פאר בלויז $6,000. דער בעסטער אינוועסטמענט וואס איר קאנט מאכן א באקוועמען לעבן פון דער סטאר.

שיינער באקוועמער 5 רום קאטעדזש אויף באראם עווע. לעבן מיין סטריט, מיט גוטן גאראדזש. פרייז $3,000.

פול מאדערנער קאטעדזש, 5 רומס, מעגנוס עווענו, לעבן מיין סטריט. פרייז $27,00.

אויב איר ווילט א הויז, זעט

ח. פערלמאן, י. יאן, נ. זעלטשער
MUTUAL AGENCIES
796 Main Street Phone 51 000

353 אייקינס סטריט, 9 רום פולי מאדערן הויז פאר זייער א ביליקן פרייז, אויך

א 7 רום הויז אויף רעדוואוד עווע. נאענט צו מיין סטריט, $2,600. אויך

א 7 רום פולי מאדערן הויז אויף אבערדין עווע. נאענט צו סאלטער סטר., פרייז 2,400. אויך

רובי סטריט, סאוט פון פארטעדזש עוו. 8 רום הויז, הייסע וואסער, הארדוואוד אויבן און אונטן, גרויסע ליווינג רום, פייער פליים און גאראדזש, $6,000. אויך

8 רום גרויסע הויז אויף גארפילד סט. סאוט פון פארטעדזש. הארדוואוד אויבן און אונטן, הייסע וואסער, ווערט $10,000 פאר $7,500. זיך ווענדן צו

MR. DRYNAN
Phone 80 321 Winnipeg
אוונטן און שבתים—35 543

:: צו פארענטן ::
FOR RENT

צו פארענטן א ווערהויז, 1 אדער צוויי פלעטס, אין 24 דערבי סטריט. באזונדער אריינגאנג, מיט עלעקטרישן עלעוויטאר און א פריוועט טרעק. יעדער פלעט האלט 3,400 סקווער פוס. זיך ווענדן צו זלאטינסקי ברידער, 24 דערבי סטריט, טעלעפאן 57 371.

צו פארענטן איין רום מיט אדער אן בארד. פרעגן 189 באראם עווענו איסט פון מיין סטריט, טעלעפאן 59 447.

מיר מופן אלצדינג, פון א טראנק ביז א הויז מיט פארניטשור. בעסטע אויפפאסונג און בעסטע באדינונג אויף אלע דזשאבס צו זייער מעסיקע פרייזן. טעלעפאנירט 53 000 פאר סערוויס — הערי קרייוואשיי.

צו פארענטן א כשר בוטשער שאפ אין פולן גאנג, מיט אלע פיקסטשורס און איינריכטונגען. גוטע ביזנעס, גוטע קאסטאמערס. וועל איבערגעבן היינטיקן שבת. ווענדן צו זאלאטאראוו, 702 סעלקירק עוו.

צו פארענטן א הויז פון 5 רומס מיט זומער קיטשן אין 349 רעדוואוד עוו. קאר. אייקינס. $23 א מאנאט.

:: שטעלע פארלאנגט ::
SITUATION WANTED

א העברייאיש־אידישער לערער מיט צען יאר דערפארונג אין תלמוד תורות און פריוואט, זוכט א שטעלע. אויסגעצייכנטער פעדאגאג און דיסציפלינאר. בעסטע רעקאמענדאציעס. ווילט אויך צו פארן אין קאנטרי. זיך ווענדן צו דאס אידישע ווארט באקס 8046.

א העברייאיש־אידישער לערער, קאן צושטעלן קוואליפיקאציע אלס פעדאגאג פון א לערער סעמינאר, איז ווילק אנצונעמען א שטעלע אלס לערער אין שטאט אדער קאנטרי. ווילק צו ארבעטן אין דזשענעראל סטאר אויב נויטיק. קאן אויך בוקקיפינג. ווענדן דאס איד. ווארט באקס 8143

אדווערטייזט אין "דאס אידישע ווארט" — עס וועט זיך אייך באצאלן

:: פערזענלאכעס ::
PERSONAL

PROF. SCOTT 88 106
290 פארטעדזש עוו. איבער לייסאום טעאטער
נייסטע בעסטע פאקס טראט און וואלץ סטעפס
קלאסן און סטריקטלי פריוואטע לעסאנס.
פולער קורס פון לעסאנס $5.00

SIMPSON & COMPANY
ביילים
לייסענסד און באנדעד
ד. סימפסאן, מענעדזשער
404 McINTYRE BLOCK PH. 83 008

שיקט פאר בארגען פרייז ליסט
פון גאראנטירטע איבערגעבויטע ראיאלס, אנדערוואוד, רעמינגטאנס, פארטייבל און א. וו. לייכטע טערמינען. פרייער בוך וועגן "טאוטש טייפינג" מיט יעדער מאשין. אלע סארטן פארריכט.
ROYAL TYPEWRITER AGENCY, DEPT J
288 Fort St., Winnipeg, Man.

אייער אלטע מעבל געמאכט ניי
און טאקע ביי אייך אין דער היים
בעסטע ארבעט פאר ביליקסטע פרייזן.
רופט מיך אפ
23 269

גענוצטע סינגער ניי־מאשינען און אנדער סארטן מאשינען פון $15 און העכער. אלע גאראנטירט צו נייען פערפעקט. מיר שיקן איבעראל. שרייבט פאר פרייזן ליסט אדער קומט אריין אין סינגער ברענטש, 300 נאטער דיים עווענו, וויניפעג. דזש. שייפער, מענעדזשער.

געלט !
פאר אייערע באלדיקע נויטן
$50 ביז $500
צוועלף מאנאטן צו באצאלן עס צוריק.
ריזאנייבל רייטס. פינקטלאכע באדינונג.
שטרענג פארטרויליך
אפן טעגלאך ביז 7.30 נאכמיטאג.
General Loan and Insurance Agency
718 Somerset Block, Winnipeg
Phone 24 789

מיר פארריכטן "ראנס" און סילקענע זאכן
ביליקסטע פרייזן אין קאנאדע
Suite 1, Westminster Block
330 DONALD STREET

ארבעטער פארלאנגט
HELP WANTED

א אידישע קעכן פארלאנגט אין א פריוואטער היים. זיך ווענדן אין 153 באראם עווענו.

אין פעלעס טעאטער

היינט, מארגן און שבת ווערט געוויזן אין פעלעס טעאטער די "סטודיע מארד מיסטעריע" — א דורכאויס רעדנדיקע בילד מיט אן אל־סטאר קעסט. דאס איז די גרעסטע מארד מיסטעריעז געשיכטע. עס ווערט אויך געוויזן א רעדנדיקע קאמעדיע סעריאל און פיטשורעט.

די ערשטע דריי טעג פון קומענדיקער וואך וועט געוויזן ווערן "די דעזערט סאנג" — דאס איז א זינגענדיקער דערפאלג וואס איר זאלט ניט פארפעלן צו הערן און זעען. א כאר פון הונדערט מענשען, — א העכסט אמוזירנדיק בילד. עס וועט אויך געוויזן ווערן א רעדנדיקע קאמעדיע און פאקס נייעס.

—(::)—

אין גאריק טעאטער

היינט, 11.15 ביינאכט, ווערט געוויזן א ספעציעלע פארשטעלונג פון דער בארימטער הוידענדיקער, זינגענדיקער און טאנצנדיקע בילד "די גרייט גאבבא" מיט די בארימטע מאוווי סטארס עריק וואן סטראהיים און בעטי קאמפסאן אין די הויפט ראלן, צוזאמען מיט אן ערשט קלאסיקן קעסט.

"די גרייט גאבבא" איז דער נייעסטער טריאומף אין דער מאוווי וועלט — איינע פון די אינטערעסאנטסטע און אמוזירנדיקסטע בילדער, און דער פיינסטער צוזאמענשטעל פון פאסירונגען, געזאנג, טענץ און האנדלונג. זעט דאס דאזיקע בילד אין גאריק טעאטער. איר וועט זיך אמוזירן.

עס איז א גוטע געוואוינהייט

צו שפארן א טייל פון אייער איינקונפט רעגלמעסיק און אוועקלייגן עס אין א זיכערן פלאץ וואו עס וועט וואקסן

4½% פער אנום צו אייער סייווינגס. אינטערעסט צוזאמענגעשטעלט האלביערלאך אויף די פאקטישע סומען צו אייער קרעדיט פון צייט צו צייט. פאזיטיווע זיכערקייט.

פול באצאלטער קאפיטאל _ $6,000,000
עסעטס און רעזערוון איבער $7,500,000

סייווינגס פאנדן אינוועסטירט בלויז אין ערשט קלאסיק געזיכערטע באנדס און פרעפערד סטאקס.

A. R. McNICHOL Ltd.
Head Office North End Branch
288 Portage Ave. 925 Main St.
Phone 80 388 Phone 56 956

זעט אונז אויך פאר
אינשורענס ריעל עסטייט
מארטגעדזש לאאנס רענטאלס א. א. וו.